

Uppföljningsrapport:

Nationellt handlingsprogram för FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (2020–2023)

Uppföljningsrapport: Nationellt handlingsprogram för FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (2020–2023)

Delegationen för rättigheter för personer med
funktionsnedsättning VANE, social- och hälsovårdsministeriet

Social- och hälsovårdsministeriet
<<Valitse tekijänoikeustaso>>

ISBN pdf: 978-952-00-9705-9
ISSN pdf: 1797-9854

Layout: Statsrådets förvaltningsenhet, publikationsverksamheten

Helsingfors 2023 Finland

Uppföljningsrapport: Nationellt handlingsprogram för FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (2020–2023)

Social- och hälsovårdsministeriets publikationer 2023:25

Utgivare	Social- och hälsovårdsministeriet		
Utarbetad av	Delegationen för rättigheter för personer med funktionsnedsättning VANE, social- och hälsovårdsministeriet		
Språk	Finska	Sidantal	99

Referat

Finland ratificerade FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning 2016. Som stöd för det nationella genomförandet av konventionen utarbetas under varje regeringsperiod ett handlingsprogram. Handlingsprogrammet för 2020–2023 är det andra handlingsprogrammet. I denna slutrapport bedöms hur detta andra handlingsprogram har genomförts. Delegationen för rättigheter för personer med funktionsnedsättning VANE svarade för utarbetandet av handlingsprogrammet och denna uppföljningsrapport.

I handlingsprogrammet fastställdes mål och sammanlagt 110 åtgärder. För varje åtgärd fastställdes en ansvarig instans eller ansvariga instanser. I slutrapporten rapporterar ministerierna om genomförandet av åtgärderna. Slutrapporten innehåller förutom ministeriernas bedömning även funktionsrättsorganisationernas synpunkter på vad man har lyckats med och var det ännu återstår arbete. Tillsammans skapar dessa avsnitt en bild över hur man har lyckats uppnå handlingsprogrammets mål.

Enligt ministeriernas bedömningar genomfördes 80 åtgärder. 24 åtgärder genomfördes delvis. Sex åtgärder genomfördes inte alls. Generellt kan man säga att man under den gångna perioden har kunnat främja rättigheterna för personer med funktionsnedsättning enligt handlingsprogrammets mål och åtgärder. Åtgärderna genomfördes emellertid inte i alla avseenden som planerat. Genomförandet av en del åtgärder fortsätter under den kommande regeringsperioden. Globala kriser, coronapandemin och Rysslands anfallskrig mot Ukraina hade en stark inverkan på genomförandet av handlingsprogrammet. Hanteringen av dem tvingade myndigheter att i många avseenden omfördela resurser.

Arbetet för att främja rättigheterna för personer med funktionsnedsättning fortsätter. Denna uppföljningsrapport utgör en bro till den kommande regeringsperioden och utarbetandet av nästa, det tredje nationella handlingsprogrammet.

Nyckelord likabehandling, delaktighet, mänskliga rättigheter, funktionsnedsättning

ISBN PDF 978-952-00-9705-9

ISSN PDF 1797-9854

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-9705-9>

Seurantaraportti: YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen kansallinen toimintaohjelma (2020–2023)

Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2023:25

Julkaisija Sosiaali- ja terveysministeriö

Yhteisötekijä Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta VANE, sosiaali- ja terveysministeriö

Kieli Suomi

Sivumäärä 99

Tiivistelmä

Suomi ratifioi YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen vuonna 2016. Sen kansallisen toimeenpanon tueksi laaditaan hallituskausittain toimintaohjelma. Vuosille 2020-2023 tehty toimintaohjelma on järjestyksessään toinen. Tässä loppuraportissa arvioidaan tämän toisen toimintaohjelman toteutumista. Toimintaohjelman ja samoin tämän seurantaraportin tekemisestä vastasi vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta VANE.

Toimintaohjelmassa määriteltiin tavoitteet ja yhteensä 110 toimenpidettä. Kullekin toimenpiteelle oli määritelty vastuutaho tai vastuutahot. Loppuraportissa ministeriöt raportoivat toimenpiteiden toteutumisesta. Tähän loppuraporttiin on ministeriöiden arvion lisäksi nostettu vammaisjärjestöjen esiin tuomia asioita siitä, missä asioissa on onnistuttu ja missä työtä vielä tarvitaan. Yhdessä nämä osiot rakentavat kuvan siitä, miten toimintaohjelman tavoitteiden toteuttamisessa on onnistuttu.

Ministeriöiden arvioiden mukaan toimenpiteistä 80 toteutui. Toimenpiteistä 24 toteutui osittain. Toimenpiteistä kuusi jäi toteutumatta. Yleisesti voidaan sanoa, että kuluneella kaudella on pystytty edistämään vammaisten henkilöiden oikeuksia toimintaohjelman tavoitteiden ja toimenpiteiden mukaisesti. Kaikilta osin toimenpiteet eivät ole toteutuneet suunnitellusti. Osassa toimenpiteistä toteuttaminen jatkuu seuraavalla hallituskaudella. Toimintaohjelman toimeenpanoon vaikuttivat vahvasti maailmanlaajuiset kriisit, koronapandemia ja Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan. Niihin reagointi pakotti viranomaisia monilta osin kohdistamaan resursseja uudelleen.

Työ vammaisten henkilöiden oikeuksien edistämiseksi jatkuu. Tämä seurantaraportti toimii siltana seuraavalle hallituskaudelle ja seuraavan, kolmannen, kansallisen toimintaohjelman valmistelulle.

Asiasanat yhdenvertaisuus, osallisuus, ihmisoikeudet, vammaisuus

ISBN PDF 978-952-00-9705-9

ISSN PDF 1797-9854

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-9705-9>

Follow-Up Report: National Action Plan on the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities (2020–2023)

Publications of the Ministry of Social Affairs and Health 2023:25

Publisher	Ministry of Social Affairs and Health		
Group author	Advisory Board for the Rights of Persons with Disabilities VANE, Ministry of Social Affairs and Health		
Language	Finnish	Pages	99

Abstract

Finland ratified the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities in 2016. An action plan is drawn up for each government term to support the national implementation of the Convention. The Action Plan for 2020–2023 is the second of its kind. This final report assesses the implementation of the second Action Plan. The Advisory Board on the Rights of Persons with Disabilities, VANE, was responsible for drawing up the Action Plan and this follow-up report.

The Action Plan defines the objectives pursued and 110 measures to be taken. A responsible party or parties were assigned for each measure. In the final report, ministries report on the implementation of the measures. In addition to the ministries' assessments, the final report also includes assessments by disability organisations of the areas where efforts have been successful and those where work is still needed. Together, these sections of the report illustrate to what extent the objectives of the Action Plan were achieved.

According to the ministries' assessments, 80 of the measures were implemented fully and 24 implemented partly. Six measures were not implemented. In general, the rights of persons with disabilities were promoted during the past action plan period in accordance with the objectives and measures of the Action Plan. However, the measures were not implemented as planned in all respects. The implementation of some of the measures will continue during the next government term. Global crises, the coronavirus pandemic and Russia's war of aggression in Ukraine strongly influenced the implementation of the Action Plan. Responding to these crises forced authorities to reallocate resources in many areas.

The work to promote the rights of persons with disabilities continues. This follow-up report serves as a bridge between the previous and the new government term, helping the preparations for the next, third national Action Plan.

Keywords equality, inclusion, human rights, disability

ISBN PDF 978-952-00-9705-9 **ISSN PDF** 1797-9854

URN address <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-9705-9>

Innehåll

1	Inledning	7
2	Bakgrund	8
2.1	FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.....	9
2.2	Det nationella genomförandet av FN:s funktionsrättskonvention.....	10
2.3	Det nationella handlingsprogramarbetet som gäller FN:s funktionsrättskonvention.....	11
3	Uppföljning av genomförandet av åtgärder	13
3.1	Uppföljning av uppnåendet av målen och genomförandet av åtgärder.....	13
3.1.1	Mål och åtgärder för att stärka delaktigheten.....	13
3.1.2	Mål och åtgärder för att stärka jämlikheten.....	19
3.1.3	Mål och åtgärder för att stärka medvetenheten och kunskapsunderlaget.....	28
3.1.4	Mål och åtgärder för att förbättra tillgängligheten.....	31
3.1.5	Mål och åtgärder för att säkerställa säkerhet och förebygga tillbud.....	42
3.1.6	Mål och åtgärder för att stärka självständigt liv och delaktighet.....	49
3.1.7	Mål och åtgärder för att stärka rätten till oberoende rörlighet.....	55
3.1.8	Mål och åtgärder för att stärka lika möjligheter till utbildning.....	58
3.1.9	Mål och åtgärder för att förbättra tillgången till habilitering, rehabilitering och hälso- och sjukvård.....	65
3.1.10	Mål och åtgärder för att stärka sysselsättning och tillgång till arbete på lika villkor.....	69
3.1.11	Mål och åtgärder för att stärka tillfredsställande levnadsstandard och social trygghet.....	73
3.1.12	Mål och åtgärder för deltagande i kulturliv, rekreation, fritidsverksamhet och idrott.....	75
3.1.13	Mål och åtgärder för att stärka rättigheterna för personer med funktionsnedsättning i internationellt samarbete.....	82
4	Funktionsrättsorganisationernas bedömning av genomförandet av handlingsprogrammet	94
4.1	Likabehandling och icke-diskriminering.....	94
4.2	Självständigt liv och boende.....	94
4.3	Rehabilitering och hjälpmedel.....	95
4.4	Utbildning.....	95
4.5	Sysselsättning och försörjning.....	96
4.6	Tillgänglighet.....	96
4.7	Språkliga rättigheter.....	97
4.8	Funktionsrättsforskning och insamling av information.....	97
4.9	Bedömning av funktionshinderkonsekvenser.....	97
4.10	Delaktighet.....	98
5	Sammanfattning	99

1 Inledning

Mandatperioden för Rätt till delaktighet och likabehandling, Nationellt handlingsprogram för FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning 2020–2023 upphörde i slutet av augusti 2023. Rapporten går igenom genomförandet av handlingsprogrammets åtgärder under handlingsprogramperioden.

Delegationen för rättigheter för personer med funktionsnedsättning VANE, som svarade för koordinationen av handlingsprogrammet, bad att de ministerier som ansvarar för genomförandet av åtgärderna ska sammanställa en kortfattad beskrivning av genomförandet av åtgärderna samt av eventuella förändringar i förvaltningsområdet under mandatperioden. Rapporten utgår från de bedömningar av genomförandet av åtgärder som ministerierna lämnade in.

Dessutom utfördes på VANEs möten kontinuerlig uppföljning angående framstegen som gäller målen. För funktionsrättsorganisationer ordnades angående uppföljningen även ett möte, där de hade möjligheten att framföra sina synpunkter om genomförandet av handlingsprogrammet och ställa frågor till ministeriernas företrädare. De frågor som togs upp på mötet har inkluderats i rapporten och de ingår också i det fortsatta arbetet vid beredningen av det nästa handlingsprogrammet.

I handlingsprogrammets uppföljningsplan var ett alternativt tillvägagångssätt att beställa en utomstående bedömning av genomförandet av handlingsplanen, men tyvärr fanns det inte tillräckligt med resurser till detta.

2 Bakgrund

Programperiodens regeringsprogram påverkade bakom handlingsprogrammets mål och åtgärder. I statsminister Sanna Marins regeringsprogram Ett inkluderande och kunnigt Finland konstaterades att klimatförändringen, globaliseringen, den åldrande befolkningen och tekniska utvecklingen förändrar Finland och världen kanske snabbare än någonsin tidigare. Förändringen både erbjuder möjligheter att utveckla landet och skapar otrygghet och oro för framtiden. Mitt i en förändring ska politiken erbjuda människor trygghet och hopp om en bättre morgondag.

Regeringsprogrammet betonade en socialt hållbar välfärdsstat som beaktar delaktigheten för personer med funktionsnedsättning samt möjligheterna till ett självständigt liv, utbildning och sysselsättning. I regeringsprogrammet riktades uppmärksamhet till många frågor som är centrala för personer med funktionsnedsättning. Dessa specificerades närmare i handlingsprogrammets olika innehållsområden. I regeringsprogrammet definierades att social hållbarhet innebär ansvar för varandra och den gemensamma framtiden. Mellan människorna råder en jämlikhet som upplevs som rättvis. Högklassiga social- och hälsovårdstjänster anses producera välbefinnande och tilltro till att alla tas om hand när man inte själv har tillräckligt med krafter.

Kompetens, arbete och företagande ansågs också utgöra en grund för välfärd. Målet var världens bästa arbetsliv: ett Finland med lyckliga och välmående yrkespersoner och där allas kunskaper och färdigheter används av arbetslivet. Finland är ett öppet och internationellt land. Finland främjar rättsstatsprincipen och respekt för mänskliga rättigheter samt mellanstatligt samarbete. Regeringen åtog sig i sitt program att förnya den politiska kulturen och beslutsfattandet. Utgångspunkten för samhällsreformen var att stärka människornas förtroende för det demokratiska systemets funktionsförmåga.

Genomförandet av planer som togs fram för regeringsprogramperioden försvårades och fördröjdes betydligt på grund av både coronapandemin som bröt ut under våren 2020 och kriget i Ukraina som började under våren 2022. Båda har haft långtgående konsekvenser för statsförvaltningens verksamhet och konsekvenserna har också syns i livet hos människor med funktionsnedsättning. Till exempel syntes de restriktionsåtgärder som föreskrevs på grund av coronan i boendet, rörligheten och delaktigheten för människor med funktionsnedsättning. Särskilt sådana personer med funktionsnedsättning, som i sin

vardag behöver en annan person och tjänster som ges hemma, hamnade i en svår situation. Även behovet av tillgänglig kriskommunikation kom fram på ett nytt sätt under pandemin.

2.1 FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Förenta staternas konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (FördrS 26 och 27/2016; FN:s funktionsrättskonvention) och dess fakultativa protokoll trädde i kraft i Finland i juni 2016. Konventionens syfte är att främja, skydda och säkerställa det fulla och lika åtnjutandet av alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter för alla personer med funktionsnedsättning och att främja respekten för deras inneboende värde.

Enligt 22 § i grundlagen (731/1999) ska det allmänna se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses. Finland har ratificerat konventionen och därmed förbundit sig till att tillgodose de rättigheter som anges i konventionen. Funktionsrättskonventionen utgör en del av Finlands nationella lagstiftning. I enlighet med denna ska myndigheterna i all sin verksamhet se till att rättigheterna för personer med funktionsnedsättning beaktas och främjas.

Funktionsrättskonventionen omfattar 50 artiklar. Genomgripande artiklar är bestämmelserna om konventionens syfte, allmänna principer respektive åtaganden, jämlikhet och icke-diskriminering, kvinnor och barn med funktionsnedsättning, ökad medvetenhet, tillgänglighet och de för konventionen väsentliga definitionerna. Dessa ska beaktas när man tolkar innehållet i alla artiklar.

De övriga artiklarna i funktionsrättskonventionen innehåller närmare bestämmelser om de nationella åtgärder som konventionen förutsätter samt om det internationella samarbetet, den nationella övervakningsmekanismen, den internationella mekanismen för övervakning av konventionen samt konventionsstatskonferensen.

Enligt konventionen innefattar personer med funktionsnedsättning bland annat personer med långvariga fysiska, psykiska, intellektuella eller sensoriska funktionsnedsättningar, vilka i samspel med olika hinder kan motverka deras fulla och verkliga deltagande i samhället på lika villkor som andra.

Funktionsrättskonventionen bidrar till medvetenhet om rättigheterna för personer med funktionsnedsättning, vilket förbättrar deras möjlighet att delta i samhällsrelaterad verksamhet. Genom den ökade medvetenheten påverkas den enskildes ställning genom en förändring

av attityderna. Konventionen ökar även medvetenheten hos personer med funktionsnedsättning om deras egna rättigheter. Funktionsrättskonventionen betonar att personer med funktionsnedsättning och de organisationer som företräder dem ska inkluderas och få delta i allt beslutsfattande som gäller dem.

Konventionen garanterar personer med funktionsnedsättning rätt till ett oberoende liv som en del av samhället. Basservicen ska vara tillgänglig för personer med funktionsnedsättning. Vid behov ska de också ha tillgång till individanpassade specialtjänster. I funktionsrättskonventionen betonas vikten av skäliga anpassningar för att rättigheterna för personer med funktionsnedsättning ska tillgodoses. Vägran att göra rimliga anpassningar är diskriminering.

2.2 Det nationella genomförandet av FN:s funktionsrättskonvention

Artikel 33 i funktionsrättskonventionen innehåller bestämmelser om mekanismer för nationellt genomförande av konventionen. I Finland är utrikesministeriet (UM) och social- och hälsovårdsministeriet (SHM) de nationella kontaktpunkterna för genomförandet. I anslutning till SHM har det inrättats ett nationellt samordningssystem, delegationen för rättigheter för personer med funktionsnedsättning VANE. Delegationen har som uppgift att underlätta det nationella genomförandet av konventionen i statsförvaltningen på olika förvaltningsområden och -nivåer enligt principerna för etablering. Delegationen finns i anslutning till social- och hälsovårdsministeriet. Dess uppgifter fastställs genom förordning (908/2016). Statsrådet tillsätter delegationen för fyra år i sänder.

Riksdagens justitieombudsman, Människorättscentret och dess människorättsdelegation, som utgör den nationella människorättsinstitutionen, svarar för uppgifterna i den självständiga och oberoende mekanism som avses i funktionsrättskonventionen. Mekanismens syfte är att främja, skydda och följa upp genomförandet av funktionsrättskonventionen.

Genomförandet av funktionsrättskonventionen övervakas internationellt genom rapporter som parterna lämnar in regelbundet till kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Den första rapporten ska tas fram inom två år efter funktionsrättskonventionens ikraftträdande. Finland lämnade in sin första rapport till kommittén under hösten 2019. Det civila samhället har möjlighet att lämna in sin parallellrapport till kommittén. Kommittén behandlar rapporten och utfärdar slutsatser och rekommendationer om den.

Övervakningen kompletteras av ett fakultativt protokoll, genom vilket en enskild person eller en grupp kan lämna in en framställning till kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning

över en upplevd kränkning av sina rättigheter som erkänts i funktionsrättskonventionen. I det fakultativa protokollet föreskrivs det också om ett utredningsförfarande på kommitténs initiativ angående allvarliga eller systematiska kränkningar.

2.3 Det nationella handlingsprogramarbetet som gäller FN:s funktionsrättskonvention

I förordningen om delegationen för rättigheter för personer med funktionsnedsättning föreskrivs om uppgörandet av ett nationellt verksamhetsprogram för FN:s funktionsrättskonvention (908/2016). Delegationen ska göra upp ett verksamhetsprogram för sin mandatperiod. Enligt förordningen ska verksamhetsprogrammet ange viktiga nationella mål för att främja genomförandet av konventionen och metoder för att nå målen samt behövlig uppföljning.

Denna rapport gäller den andra verksamhetsprogramperioden för delegationen för rättigheter för personer med funktionsnedsättning under 2019–2023. I det andra nationella handlingsprogrammet, Rätt till delaktighet och likabehandling (på nätet: Handlingsprogram: Rätt till delaktighet och likabehandling: Nationellt handlingsprogram för FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning 2020–2023¹), fastställdes de mål och åtgärder som användes för att främja genomförandet av funktionsrättskonventionen i olika förvaltningsområden under handlingsprogramperioden.

Bakom handlingsprogrammets struktur finns FN:s funktionsrättskonvention, enligt vars artiklar programmets 13 delområden togs fram. Enligt delområden skrevs lägesbilder för att beskriva utgångsläget. I lägesbilderna iaktogs en enhetlig struktur med tre delar (struktur-, process- och resultatindikatorer). Utifrån dessa skapades målen och de faktiska åtgärderna. Handlingsprogrammet bestod av 110 åtgärder. För varje åtgärd angavs en ansvarig instans eller ansvariga instanser. Genomförandet av åtgärderna bedöms nu när programperioden har upphört.

1 Länk till handlingsprogrammet: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163388>

Av ministerier deltog undervisnings- och kulturministeriet (UKM), justitieministeriet (JM), social- och hälsovårdsministeriet (SHM), kommunikationsministeriet (KM), arbets- och näringsministeriet (ANM), miljöministeriet (MM), inrikesministeriet (IM), utrikesministeriet (UM) och finansministeriet (FM). Olika ministerier deltog i utarbetandet av handlingsprogrammet och förband sig till genomförandet av handlingsprogrammet och dess mål.

I handlingsprogrammet betonades betydelsen av delaktighet för personer med funktionsnedsättning i omvärlden som är under konstant förändring samt betydelsen av tillgänglighet som en förutsättning för genomförandet av de övriga rättigheterna. Ett nytt delområde under mandatperioden var säkerhet. Viktiga mål för handlingsprogrammet var att öka medvetenheten om rättigheterna för personer med funktionsnedsättning och integreringen av dessa rättigheter i olika förvaltningsområden och i större omfattning i samhället.

I handlingsprogramarbetet beaktades skyldigheten enligt funktionsrättskonventionen att fullt ut involvera personer med funktionsnedsättning genom de organisationer som företräder dem i hela processen. VANE har en vice ordförande som utsetts av funktionsrättsorganisationer och sex företrädare för funktionsrättsorganisationer. Delegationen utsåg även inom sig för beredningen en handlingsprogramarbetsgrupp som också hade företrädare från funktionsrättsorganisationer.

För utarbetandet av handlingsprogrammet ordnades två samråd med funktionsrättsorganisationer. Syftet med samråden var att utreda vilka frågor som funktionsrättsorganisationerna anser är de viktigaste som ska främjas under programperioden. I februari 2020 ombads funktionsrättsorganisationer sammanställa 3–5 frågor som är centrala ur deras perspektiv och som bör beaktas under programperioden i genomförandet av konventionen. Dessutom önskades skriftliga utlåtanden. Sjutton organisationer yttrade sig på mötet och sjutton organisationer lämnade ett utlåtande. De frågor som organisationerna tog upp beaktades övergripande i förberedelserna inför samtal med ministerierna. I november 2020 hördes organisationerna i handlingsprogrammets slutfas, och även ministerierna deltog på mötet. Då yttrade sig arton organisationer, varav alla även lämnade ett skriftligt utlåtande.

Man tog upp bland annat förbättring av sysselsättningen av personer med funktionshinder, möjligheter till utbildning, tillräcklig social trygghet, tillgänglighet, rimliga anpassningar och rätten till jämlika hälsovårdstjänster. Ett självständigt liv och funktionshinderservice som har en kraftig inverkan på detta samt boende var teman som togs upp av de flesta organisationerna. Sammantaget önskade organisationerna kraftigare involvering av människor med funktionsnedsättning och insamling av en starkare kunskapsbas angående förverkligandet av rättigheterna för människor med funktionsnedsättning. I samband med utarbetandet av det föregående handlingsprogrammet genomfördes för personer med funktionsnedsättning också en enkät om prioriteringarna för det nationella genomförandet av funktionsrättskonventionen, och resultaten motsvarade till stor del innehållet i samråden med organisationerna. Organisationernas åsikter har gått utförligare igenom i handlingsprogrammets innehållsspecifika lägesbilder.

3 Uppföljning av genomförandet av åtgärder

3.1 Uppföljning av uppnåendet av målen och genomförandet av åtgärder

Handlingsprogrammet innehöll 110 åtgärder. För varje åtgärd angavs en ansvarig instans eller ansvariga instanser. En del åtgärder var gemensamma för alla ministerier.

För att genomföra uppföljningen bad VANE att ministerierna ska bedöma om en åtgärd redan har genomförts, genomförts delvis eller inte har genomförts. Dessutom bad man om en kort beskrivning av läget för genomförandet och de åtgärder som har genomförts. Dessa svar har sammanställts i detta kapitel under varje åtgärd.

I viss utsträckning kan bedömningen på en tregradig skala vara fungerande och åskådliggörande. För flera åtgärder kan det emellertid vara svårt att gruppera hur ärendet framskrider så här. Många åtgärder innebär att saker främjas som en kontinuerlig process, varvid denna tregradiga skala inte är det bästa sättet att uttrycka genomförandet.

Bedömningarna av genomförandet av åtgärder är ministeriernas bedömningar och de är nödvändigtvis inte jämförbara. Därför är längre verbala bedömningar, som gavs efter bedömningen av resultatet, i många avseenden mer informativa och ger en bättre bild av det arbete som har genomförts.

3.1.1 Mål och åtgärder för att stärka delaktigheten

Mål:

Främja involvering av personer med funktionsnedsättning på alla områden och nivåer inom statsförvaltningen.

Åtgärd:

1. Säkerställa att personer med funktionsnedsättning involveras på ett ändamålsenligt sätt i såväl lagstiftningsreformer med relevans för personer med funktionsnedsättning som beredning och beslutsfattande i övrigt.

Ansvariga: alla ministerier

Åtgärd 1: har genomförts

Delaktigheten av personer med funktionsnedsättning har främjats på många sätt inom olika förvaltningsområden. Involveringen har blivit mer regelbunden än tidigare. I många avseenden har det gjorts framsteg, men arbetet på ministerierna fortsätter för att säkerställa genuin och fullständig delaktighet.

Social- och hälsovårdsministeriet har samarbetat aktivt i olika frågor med funktionsrättsorganisationer. Funktionsrättsorganisationer är representerade i flera arbetsgrupper och man har bett att de ska lämna utlåtanden om frågor som bereds. Dessutom ordnades samråds- och samarbetsmöten under regeringsperioden.

Under Finlands pågående medlemsperiod i FN:s råd för mänskliga rättigheter (2022–2024) har organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning inbjudits att delta på samråd för medborgarorganisationer som sammankallades av utrikesminister Haavisto före människorättsrådets varje session. Man har ordnat i samarbete med organisationer, som främjar rättigheterna för personer med funktionsnedsättning, flera sidoevenemang i samband med människorättsrådets sessioner. Det pågår ett nära samarbete mellan FN:s specialrapportör som främjar rättigheter för personer med funktionsnedsättning samt internationella medborgarorganisationer som främjar rättigheter för personer med funktionsnedsättning och som finansieras av utrikesministeriet i Genève.

På möten för samordningsgruppen för internationell politik för personer med funktionsnedsättning, som sammankallas av utrikesministeriet, får experter inom området och företrädare för funktionsrättsorganisationer utbyta information och diskutera aktuella frågor inom temat, såsom möten för parterna i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD/COSP), människorättsrådets sessioner samt tematiska ämnesshelheter.

Utrikesministeriet är sekreterare för delegationen för internationella frågor om mänskliga rättigheter. Delegationen för samman riksdagspartiernas företrädare och organisationer för att diskutera aktuella människorättsfrågor. Abilis företräder funktionsrättsorganisationer i delegationen.

På undervisnings- och kulturministeriet är syftet att säkerställa att personer med funktionsnedsättning involveras på ett ändamålsenligt sätt i såväl lagstiftningsreformer med relevans för personer med funktionsnedsättning som beredning och beslutsfattande i övrigt genom individuell prövning angående olika berörda parter behov av deltagande och de verksamhetsmodeller som används för att genomföra detta. Man utnyttjar inhemska och utländska anvisningar och rekommendationer angående genomförande av delaktighet.

Inrikesministeriet inrättade i slutet av 2021 ett stödnätverk som stöder beredningen och uppföljningen av förvaltningsområdets koncernstrategi. I stödnätverket deltar flera organisationer i den tredje sektorn, bland annat Tröskeln rf, som är en människorättsorganisation för personer med funktionsnedsättning.

Inrikesministeriet ordnade i oktober 2022 en utbildning för hela personalen angående innehållet i FN:s funktionsrättskonvention. Utbildningen riktades särskilt till lagberedare och där togs upp sätt att beakta funktionsrättskonventionens skyldigheter i lagberedningen.

Mål:

Från enskilda samråd till systematisk och integrerad delaktighet och samverkan.

Åtgärd:

2. Att regelbundet bjuda in intresseorganisationer och erfarenhetsexperter till intressentmöten och workshoppar.

Ansvariga: Alla ministerier

Åtgärd 2: har genomförts

På finansministeriets avdelning för utveckling av statsförvaltningen inbjuds företrädare för intressebevakningsorganisationer och erfarenhetsexperter regelbundet till möten med intressentgrupper och verkstäder.

Social- och hälsovårdsministeriet har samarbetat i flera frågor med funktionsrättsorganisationer. Under regeringsperioden har det bland annat ordnats samråds- och samarbetsmöten.

På justitieministeriet har man samarbetat på olika sätt med funktionsrättsorganisationer både i fråga om lagberedning och i andra frågor genom samråd och annat deltagande.

Olika intressebevakningsorganisationer har varit inbjudna till undervisnings- och kulturministeriets evenemang och ofta har de också representation till exempel i arbetsgrupper, om temat anknyter till deras verksamhet eller berör medlemmarna. Åsikter insamlas också genom samrådsförfaranden. Erfarenhetsexpertis utnyttjas inte ännu i samma utsträckning, men man har till exempel kanske beställt ett inlägg till ett möte av dem.

Funktionsrättsorganisationer var representerade på inrikesministeriets samrådsförfarande angående inrikesministeriets operativa plan för jämställdhet och likabehandling. Dessutom skrevs i inrikesministeriets operativa plan för jämställdhet och likabehandling en åtgärd som gäller precisering av anvisningar som gäller delaktighet.

Mål:

Stärka delaktigheten av personer med funktionsnedsättning i övervakningen av internationella människorättskonventioner.

Åtgärd:

3. Stödja ett större deltagande av organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning i övervakningen av genomförandet av människorättskonventionerna, inklusive rapportera till FN:s organ för konventionsövervakning om hur rättigheterna för personer med funktionsnedsättning tillgodoses inom respektive konventions tillämpningsområde både för kommitténs frågelista, på vilken regeringen svarar med sin regelbundna rapport, och som en så kallad oberoende parallellrapport till regeringens regelbundna rapport.

Ansvariga: UM

Åtgärd 3: har genomförts

Utrikesministeriet stöder funktionsrättsorganisationernas utvecklingssamarbete, genom vilket man stöder lokala funktionsrättsorganisationer och deras kapacitet att delta i uppföljningen av genomförandet av konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, inklusive nationella uppföljningskommittéer, parallellrapportering samt i större omfattning i nationella utvecklingsprocesser i sina länder. Till exempel deltog 13 lokala partnerorganisationer 2021 i programmet för samverkan inom funktionsnedsättning (Vammaiskumppanuuohjelma) som koordinerades av Samverkan inom funktionsnedsättning rf och genomfördes av finländska funktionsrättsorganisationer med stöd av programmet antingen i den nationella CRPD-uppföljningskommittén eller parallellrapportering.

Utrikesministeriet har finansierat motsvarande verksamhet i programform redan länge, inklusive under hela handlingsprogrammets tid. De nuvarande finansieringsbesluten sträcker sig ända till 2025.

Mål:

Stödja delaktigheten av personer med funktionsnedsättning i den internationella funktionsrättspolitik.

Åtgärder:

4. Stödja deltagandet av en representant för funktionsrättsorganisationerna i konventionsstatskonferensen.

Ansvariga: UM

Åtgärd 4: har genomförts

Utrikesministeriets enhet för människorättsdomstols- och människorättskonventionsärenden inom rättstjänsten inbjuder årligen finländska funktionsrättsorganisationer för att föreslå sina företrädare till Finlands delegation som deltar i sessionen på mötet för parterna i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Utrikesministeriet betalar rese- och logikostnader för en organisationsföreträdare och hans assistent till New York.

Den 13:e sessionen för parternas möte 2020 ordnades virtuellt förutom sessionens öppnande och medlemsvalet till kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning. På motsvarande sätt ordnades den 14:e sessionen 2021 närmast virtuellt. Den 15:e sessionen för parternas möte ordnades som ett fysiskt möte i New York 2022. På mötet deltog med utrikesministeriets finansiering Invalidförbundet rf:s företrädare som utsågs av funktionsrättorganisationer. På det 16:e mötet, som ordnades 2023 i New York, deltog en företrädare för Ruseti ry som utsågs av funktionsrättsorganisationer.

5. Uppmuntra intresseorganisationer för personer med funktionsnedsättning att delta i den regelbundna rapporteringen om människorättskonventionerna.

Ansvariga: UM

Åtgärd 5: har genomförts delvis

Utrikesministeriets enhet för människorättsdomstols- och människorättskonventionsärenden inom rättstjänsten svarar centraliserat för den regelbundna rapporteringen om genomförandet av FN:s och Europarådets centrala människorättskonventioner. Under 2020–2023 gavs tio regelbundna rapporter. Det har varit möjligt att avge utlåtanden om

deras innehåll antingen direkt till utrikesministeriet eller i tjänsten utlåtande. Funktionsrättsorganisationer har uppmuntrats till att delta i den regelbundna rapporteringen om människorättskonventioner bland annat på möten för samordningsgruppen för internationell politik för personer med funktionsnedsättning.

Mål:

Stärka delaktigheten för personer med funktionsnedsättning på både kommunnivå och landskapsnivå.

Åtgärd:

6. Stödja råden för personer med funktionsnedsättning i kommunerna och landskapen genom informationsstyrning och spridning av de bästa metoderna för att på detta sätt säkerställa deras påverkansmöjligheter och resurser.

Ansvariga: FM i samarbete med SHM och JM

Åtgärd 6: har genomförts

Ministerierna har tillsammans med Sitras nätverk stött välfärdsområdenas beredningsarbete i demokratifrågor särskilt med betoning på inrättande, representativitet och inledning av påverkansorgan (äldreråd, råd för personer med funktionsnedsättning, ungdomsfullmäktige). Även välfärdsområdesstrategiernas påverkansriktlinjer har följts upp. Områdena har olika genomföranden, men den informationsstyrning som kommer genom nätverket har mildrat skillnaderna genom goda exempel.

Teamet Öppen förvaltning ordnar årligen en dag för råd för personer med funktionsnedsättning i samarbete med SHM:s delegation för rättigheter för personer med funktionsnedsättning (VANE). Evenemanget har ordnats sedan 2021. Evenemanget har fått positiv feedback av deltagarna eftersom det stöder rådets företrädare i sin egen uppgift.

Mål:

Främja beaktandet av rättigheterna för samiska personer med funktionsnedsättning i den nationella funktionsrättspolitik, beredningen och beslutsfattandet.

Åtgärd:

7. Ordna samarbetsmöten med Sametinget och SámiSoster om aktuella frågor inom servicen för personer med funktionsnedsättning och funktionsrättspolitik.

Ansvariga: THL i samarbete med SHM

Åtgärd 7: har genomförts

Samarbetsmöten har ordnats under handlingsprogramperioden. Aktuella frågor har diskuterats på mötena. Sametinget har också för första gången en sakkunnigmedlem i delegationen för rättigheter för personer med funktionsnedsättning VANE. Detta möjliggör kontinuerligt samarbete och dialog. För Sametingets och SámiSosters sakkunniga ordnades som en del av utarbetandet av handlingsprogramarbetet ett separat samråd, där man diskuterade ställningen för samiska personer med funktionsnedsättning.

3.1.2 Mål och åtgärder för att stärka jämlikheten

Mål:

Främja verklig jämlikhet för personer med funktionsnedsättning inom alla förvaltningsområden och förvaltningsnivåer.

Åtgärd:

8. Beakta jämlikhet för personer med funktionsnedsättning i ministeriernas planer och handlingsprogram för jämlikhet och jämställdhet.

Ansvariga: Alla ministerier

Åtgärd 8: har genomförts delvis

Jämlikhet för människor med funktionsnedsättning har beaktats i arbets- och näringsministeriets plan för jämställdhet och likabehandling 2020–2023. I planen anges bland annat beaktandet av tillgänglighetsdirektivet i all verksamhet, tillgängliga lokaler och delaktighet. Dessutom tog man upp tryggheten av tolkresurser samt tillgänglig kommunikation. I arrangemangen av arbetsredskap, arbetslokaler och arbetsförhållanden beaktas bland annat särskilda behov som beror på hälsotillstånd, funktionsnedsättning och ålder.

I miljöministeriets plan för jämställdhet och likabehandling är målet för att genomföra likabehandling bland arbetstagare att identifiera de krav som diskrimineringslagen ställer samt säkerställa att lokaler och evenemang är tillgängliga samt att personalens expertis utnyttjas i fråga om tillgänglighetskrav. Som en åtgärd säkerställs att nödvändiga åtgärder för att förbättra tillgänglighet genomförs.

I justitieministeriets jämställdhets- och likabehandlingsplan² bedöms likabehandling utifrån diskrimineringslagen, vilket även omfattar likabehandling av personer med funktionsnedsättning. Bland annat är service som ges på teckenspråk, tillgänglighet och tillgängliga lokaler utvecklingsområden i planen.

Främjande av likabehandling av människor med funktionsnedsättning har beaktats i social- och hälsovårdsministeriets operativa plan för jämställdhet och likabehandling 2021–2025³. Planens tre huvudmål är: 1) Personalen har färdigheter att främja jämställdhet och likabehandling i sitt eget arbete. 2) Främjande av jämställdhet och likabehandling är en viktig och etablerad del av all verksamhet på ministeriet. 3) Kommunikationen och lokalerna stöder främjandet av jämställdhet och likabehandling. Genom 21 åtgärder i planen bland annat ökas personalens färdigheter genom utbildningar, anvisningar och informationsmöten, integreras beaktandet av jämställdhet och likabehandling i ministeriets nyckelprocesser, stöds personalen i att ta fram tillgänglig, könsmedveten och tydligt kommunikation samt ökas lokalernas tillgänglighet.

Enligt utrikesministeriets personalpolitiska jämställdhets- och likabehandlingsplan 2022–2023 är varje arbetstagare en resurs, på vars utveckling man vill satsa. Som arbetsgivare har UM förbundit sig till att iaktta lagstiftning som gäller jämställdhet och likabehandling. I diskrimineringslagen (30.12.2014/1325, 7–8§) konstateras att ingen får diskrimineras på grund av [...] hälsotillstånd, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller någon annan omständighet som gäller den enskilde som person.

2 Länk: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163625>

3 Länk: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162887>

Utrikesministeriets nya operativa jämställdhets- och likabehandlingsplan 2023–2027 innehåller flera åtgärder som främjar likabehandling av personer med funktionsnedsättning och vars mål bland annat är att utrikesministeriets kommunikation ska vara tillgänglig och kundservicen jämlik för varje kund.

Likabehandling av personer med funktionsnedsättning beaktas både i inrikesministeriets operativa och personalpolitiska jämställdhets- och likabehandlingsplan. Intresseorganisationer som företräder personer med funktionsnedsättning hördes vid beredningen av den operativa jämställdhets- och likabehandlingsplanen. I den bedömning av nuläget, som hör till den personalpolitiska jämställdhets- och likabehandlingsplanen, beaktades funktionsnedsättningar eller hälsotillstånd som en eventuell diskrimineringsgrund.

I inrikesministeriets operativa och personalpolitiska jämställdhets- och likabehandlingsplan gäller i synnerhet följande åtgärder likabehandling av personer med funktionsnedsättning:

- Bevarandet av ärendehantering via multipla kanaler, tillgång till service och tillgänglighet i verksamhetsstyrningen beaktas.
- För hela personalen ordnas utbildning om FN:s funktionsrättskonvention.
- På båda nationalspråken produceras mer material på lättläst språk och teckenspråk.
- I styrningen och samordningen av räddningsavdelningens säkerhetskommunikation beaktas specialgrupper, till exempel personer med funktionsnedsättning, barn, invandrare och personer med främmande språk som modersmål och som vistas i landet.
- En kvalitetsrevision av inrikesministeriets webbplats genomförs.
- Inrikesministeriets webbinspelningar är textade.
- I koncernstyrningen av lokalärenden riktas särskild uppmärksamhet till frågor som gäller tillgänglighet.
- Vad gäller SRK främjas åtgärdande av brister som observerats i tillgänglighetskartläggningen.

I inrikesministeriets personalpolitiska jämställdhets- och likabehandlingsplan gäller i synnerhet följande åtgärder likabehandling av personer med funktionsnedsättning:

- I rekryteringsannonser anges tillgänglighet samt uppmuntras personer med olika bakgrund till att söka öppna uppgifter på inrikesministeriet.
- Åtgärdande av brister som observerats i tillgänglighetskartläggningen i lokalerna på Kyrkogatan 12 främjas ytterligare.
- Det görs upp en minneslista över tillgängliga tillvägagångssätt i intranätet.

Dessutom innehåller inrikesministeriets båda planer många vanliga åtgärder som anknyter till integrering av likabehandlingsfrågor och som också kan anses höra till främjandet av likabehandling av personer med funktionsnedsättning.

Undervisnings- och kulturministeriets operativa likabehandlings- och jämställdhetsplan gäller åren 2019–2023. Planen har genomförts genom integrering av likabehandlings- och könsperspektivet enligt vad som beskrivs i planen i ministeriets nyckelfunktioner: i författningsstyrningen, den resultatbaserade styrningen, resursstyrningen och planeringen av verksamheten och ekonomin samt informationsstyrningen. Målen för att integrera likabehandling inkluderar även åtgärder som gäller personer med funktionsnedsättning.

Mål:

Säkerställa att förpliktelserna enligt FN:s funktionsrättskonvention tillgodoses i den lagstiftning om självbestämmanderätt som utarbetas.

Åtgärder:

9. Stödja lagberedningen genom att anordna ett rundabordssamtal om stöd i att fatta beslut.

Ansvariga: SHM

Åtgärd 9: har genomförts delvis

Inledningen av projektet för självbestämmanderätt flyttades till sommaren 2021 på grund av de lagberedningsresurser som coronaepidemin krävde. Den helhet som anknyter till stöd i att fatta beslut har inte diskuterats i projektet för stärkandet av klientens och patientens självbestämmanderätt (IMO-projektet) under regeringsperioden 2019–2023.

Medan den nya lagen om funktionshinderservice bereddes ordnades över hundra samråd och arbetsmöten. Stöd i att fatta beslut fick mycket understöd särskilt bland organisationsaktörer. Lagen antogs i riksdagen i mars. Enligt den nya lagen har en person med funktionsnedsättning rätt att få stöd i att fatta viktiga beslut i det egna livet. Dessutom ska stöd i att fatta beslut ges i all service, när det är lämpligt med tanke på servicens karaktär.

10. Kartlägga i samarbete med funktionsrättsorganisationerna bästa metoder för stöd i att fatta beslut.

Ansvariga: SHM i samarbete med JM

Åtgärd 10: har genomförts delvis

Inledningen av projektet för självbestämmanderätt flyttades till sommaren 2021 på grund av de lagberedningsresurser som coronaepidemin krävde. Den helhet som anknyter till stöd i att fatta beslut har inte diskuterats i projektet för stärkandet av klientens och patientens självbestämmanderätt (IMO-projektet) under regeringsperioden 2019–2023.

God praxis som gäller stöd i att fatta beslut har lyfts fram i någon mån i samråd som gäller lagstiftningen om funktionshindersservice och i Webropol-enkäter i anknytning till dem.

11. Säkerställa att de särskilda behoven för personer med funktionsnedsättning beaktas vid beredningen och senare vid genomförandet av lagstiftningen om självbestämmanderätt.

Ansvariga: SHM

Åtgärd 11: har genomförts

Handikappforum rf och Kehitysvammaisten Tukiliitto ry är representerade i uppföljningsgruppen för projektet för självbestämmanderätt, och VANEs generalsekreterare är en permanent sakkunnig i gruppen.

Mål:

Göra främjande av jämlikhet och jämställdhet till ett strategiskt och synligt element i undervisnings- och kulturministeriets statsunderstödssystem och informationsstyrning.

Åtgärd:

12. Utreda möjligheterna att främja jämlikhet och jämställdhet genom statsunderstöden. Ordna utbildning och workshoppar för deltagare i statsunderstödsprocessen för att hjälpa dem utveckla sin verksamhet. Förändringen genomförs så att lärdomarna kan tillämpas också i andra organisationer som beviljar understöd.

Ansvariga: UKM

Åtgärd 12: har genomförts delvis

De villkor och begränsningar som gäller det allmänna understödet har uppdaterats så att de förpliktar mottagaren av allmänt understöd att i sin verksamhet främja jämställdhet och likabehandling samt iaktta de arbetsgivarskyldigheter som föreskrivs i

jämställdhetslagen (lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män 609/1986) och diskrimineringslagen (1325/2014). I standardtexten i mallen för alla utlysningar av understöd hänvisas till UKM:s strategi, enligt vilken UKM:s mål är att allas förmågor och kompetens stärks; kreativ, och ansvarsfull verksamhet förnyar samhället; och att förutsättningarna för ett meningsfullt liv tryggas på lika villkor, och konstateras att "I bedömningen och jämförelsen av ansökningarna kan det därmed räknas till fördel om verksamheten eller projektet bidrar till att främja jämställdhet, likabehandling, delaktighet, ömsesidig respekt och hållbar utveckling i enlighet med verksamhetslöftet i UKM:s strategi."

I ansökningsblanketten med standardmodell för allmänna understöd och specialunderstöd ingår en fråga om hur verksamheten eller projektet svarar mot ovan nämnda, i utlysningen angivna allmänna mål för de understöd som beviljas av ministeriet. Jämställdhet och likabehandling beaktas i övervägandet av beviljande av allmänna understöd. Betydelsen av dem i bedömningskriterierna varierar enligt verksamhetsområde.

Det förs en ständig dialog mellan UKM:s avdelningar i fråga om utvecklingen av statsunderstödsprocessen. Jämställdhet och likabehandling har diskuterats, särskilt i och med det projekt för utveckling och införande av UKM:s statsunderstödsverksamhet som inleddes i samband med digitaliserings- och införandeprojektet.

Mål:

Utveckla jämlikheten/jämställdheten och kvaliteten inom småbarnspedagogiken, den grundläggande utbildningen, gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen.

Åtgärder:

13. Genomföra omfattande program för utveckling av kvaliteten och jämlikheten/jämställdheten för att stärka utbildningarnas genomslagskraft och minska utbildningsskillnaderna och främja jämlikhet.

14. Undervisnings- och kulturministeriet har i enlighet med statsminister Sanna Marins regeringsprogram inlett program för att utveckla kvaliteten och jämlikheten inom den grundläggande utbildningen och i småbarnspedagogiken 2020–2022. Syftet med projekten inom utvecklingsprogrammet är att reformera lagstiftningen, stärka effekterna av finansieringssystemen för småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen och ta fram verkningsfulla förfaranden och verksamhetsätt som stärker jämlikheten. Inom yrkesutbildningen pågår ett utvecklingsprogram för kvalitet och jämlikhet 2020–2022. Målet med programmet är

att säkerställa yrkesutbildningens kvalitet och att stödja en kontinuerlig förbättring i enlighet med effektivitetsmålen samt riktlinjerna för yrkesutbildningens kvalitetsstrategi. Dessutom syftar programmet till att minska och förebygga samt minska och förebygga skillnader i lärande och inlärningsresultat som beror på kön, socioekonomisk bakgrund, bostadsort eller stödbehov och på så sätt främja jämställdhet och likabehandling inom yrkesutbildningen. Ett program för utveckling av kvaliteten inom gymnasieutbildningen kommer att inledas 2021. Grunden för kvalitetsledningen och kvalitetsutvecklingen stärks genom att man i nära samarbete med intressenter utarbetar en kvalitetsstrategi för gymnasieutbildningen jämte åtgärdsförslag för genomförandet av strategin i överensstämmelse med kvalitetsledning enligt gymnasielagstiftningen. Inom kvalitetsprogrammet för gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen genomförs ett projekt för utveckling av studiehandledningen mot mer systematiska arbetsätt och rutiner som tillämpas i hela landet och bemöter studerandena på ett likvärdigt sätt.

Ansvariga: UKM

Åtgärd 13: har genomförts

Åtgärd 14: har genomförts

Undervisnings- och kulturministeriet genomförde i enlighet med statsminister Sanna Marins regeringsprogram program för att utveckla kvaliteten och jämlikheten inom den grundläggande utbildningen och i småbarnspedagogiken 2020–2022. Utvecklingsprogrammen Utbildning för alla främjade lärande, jämlikhet och välbefinnande och kvaliteten inom småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen stärktes. Målet var att minska och förebygga skillnader i lärandet och stärka stödet för lärandet. Statsminister Marins regering tilldelade programmet Utbildning för alla sammanlagt 343 miljoner euro för åren 2020–2022.

Målet med Rätt att kunna-utvecklingsprogrammet var att säkerställa yrkesutbildningens kvalitet och att stödja en kontinuerlig förbättring i enlighet med effektivitetsmålen samt riktlinjerna för yrkesutbildningens kvalitetsstrategi. Dessutom syftade programmet till att minska och förebygga skillnader i lärande och inlärningsresultat som beror på kön, socioekonomisk bakgrund, bostadsort eller stödbehov och på så sätt främja jämställdhet och likabehandling inom yrkesutbildningen.

Syftet med programmet för kvaliteten på och tillgången till gymnasieutbildning var att främja gymnasieelevernas välbefinnande och stärka jämlikheten, likvärdigheten och tillgängligheten i fråga om utbildningen och minska skillnaderna i lärandet. Målet var dessutom att stödja utbildningsanordnarna i gymnasieutbildningens kvalitetsledning.

Mål:

Öka informationen om diskriminering av personer med funktionsnedsättning.

Åtgärd:

15. Stärka mekanismen för övervakning av diskriminering i fråga om forskningsrön om diskriminering av personer med funktionsnedsättning.

Ansvariga: JM

Åtgärd 15: har genomförts

I en utredning som mekanismen för övervakning av diskriminering gav ut i juni 2022 granskades även hatretorik och trakasserier som personer med funktionsnedsättning blir utsatta för. 257 personer med funktionsnedsättning svarade i utredningen, och 99 av dem berättade att de hade upplevt hatretorik eller trakasserier på grund av sin funktionsnedsättning under de senaste tolv månaderna. De närmare resultaten finns i rapporten "Att ingripa konkret". En sakkunnig från VANE har deltagit i sakkunniggruppen för mekanismen för övervakning av diskriminering för att berätta vilka perspektiv personer med funktionsnedsättning har som stöd för mekanismens verksamhet.

Mål:

Se över diskrimineringslagstiftningen.

Åtgärd:

16. I samband med den partiella reformen av diskrimineringslagen granska möjligheterna att stärka regleringen för att främja icke-diskriminering av personer med funktionsnedsättning.

Ansvariga: JM

Åtgärd 16: har genomförts

4 Länk: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164248/OM_2022_10_SO.pdf?sequence=1&isAllowed=y

I den partiella reformen av diskrimineringslagen behandlades den reglering i diskrimineringslagen som gäller rimliga anpassningar, och regleringen preciserades för att bättre motsvara FN:s funktionsrättskonvention.

Mål:

Förebygga hatbrott och hatretorik mot personer med funktionsnedsättning.

Åtgärd:

17. Genomföra utvecklingsprojekt för att förebygga hatbrott och hatretorik mot personer med funktionsnedsättning.

Ansvariga: JM

Åtgärd 17: har genomförts

Justitieministeriet har koordinerat det EU-finansierade projektet Kompetenta 1.4.2021–31.3.2023. I projektet Kompetenta producerades en [temapublikation](#) om multipla former av hatmotiverade gärningar. I temapublikationen utnyttjas material från en uppföljningsutredning angående vilken inverkan hatretorik och trakasserier har på olika minoritetsgrupper. Sakkunniga från Tröskeln rf har deltagit i Kompetenta-projektets nätverk för att berätta vilka perspektiv personer med funktionsnedsättningar har som stöd för projektets verksamhet.

Mål:

Förebygga multipla former av diskriminering av personer med funktionsnedsättning.

Åtgärder:

18. Ta inom handlingsprogrammet för bekämpning av rasism och diskriminering samt främjande av goda relationer fram åtgärder mot multipla former av diskriminering (med hänsyn till personer med funktionsnedsättning).

Ansvariga: JM

Åtgärd 18: har genomförts

I handlingsprogrammet Ett jämlikt Finland har diskriminering på flera grunder beaktats övergripande till exempel i mediekampanjen Jag är antirasist, på mångfaldsevenemanget Y-festivaali (Y-festivalen) samt i utbildningsmaterial och genomförda utbildningar som producerades inom ramen för handlingsprogrammet. Syftet med dessa funktioner har varit att öka medvetenheten om begreppet multipla former av diskriminering samt dess yttringar och effekter. En sakkunnig från VANE har deltagit i handlingsprogrammets berednings- och uppföljningsarbetsgruppen av diskriminering för att berätta vilka perspektiv personer med funktionsnedsättning har som stöd för mekanismens verksamhet.

3.1.3 Mål och åtgärder för att stärka medvetenheten och kunskapsunderlaget

Mål:

Stärka kunskapsunderlaget om möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att studera inom det fria bildningsarbetet och säkerställa forskningsrön om frågan även i framtiden. Medvetandegöra läroanstalter inom fritt bildningsarbete om rättigheterna för personer med funktionsnedsättning och aktivt främja tillgodoseendet av dem.

Åtgärd:

19. Utreda tillgodoseendet av jämlikhet och jämställdhet vid läroanstalter inom fritt bildningsarbete.

Ansvariga: UKM

Åtgärd 19: har genomförts delvis

Utbildningsstyrelsen har på uppdrag av undervisnings- och kulturministeriet låtit ta fram en utredning om läroanstalters jämställdhets- och likabehandlingsplaner inom det fria bildningsarbetet och deras kvalitet. Utredningen utförs av doktorand Anna Mikkola vid Helsingfors universitet. En enkät till läroanstalter som anknyter till utredningen har genomförts i början av året, och resultaten analyseras under våren så att de publiceras under hösten 2023. Syftet är att resultaten rapporteras om det fria bildningsarbetet som helhet samt separat om varje läroanstaltsform inom det fria bildningsarbetet (medborgarinstitut, folkhögskolor, sommaruniversitet, utbildningscenter inom motion och idrott och studiecentraler). Utifrån utredningens resultat planeras behövliga fortsatta åtgärder (till exempel utbildning för läroanstalter/ansvariga) för främjande av jämställdhet och likabehandling i läroanstalter inom det fria bildningsarbetet.

Mål:

Säkerställa att personer med funktionsnedsättning har tillgång till det stöd som de behöver under och efter coronakrisen för att förhindra utanförskap. Stärka kunskapsbasen om upplevelserna om coronasituationen bland personer med funktionsnedsättning och andra specialgrupper för att kunna tillhandahålla ändamålsenligt och adekvat stöd.

Åtgärd:

20. Genomföra en utredning med frågor om hur personer med funktionsnedsättning och andra specialgrupper har upplevt coronakrisen och vilka stödbehov krisen har gett upphov till på UKM:s förvaltningsområde.

Ansvariga: UKM

Åtgärd 20: har genomförts

Nationella centret för utbildningsutvärdering (NCU) genomförde en utvärdering av det särskilda stödet inom yrkesutbildningen under 2020–2021. Utvärderingen gav information om arrangemangen för särskilt stöd och hur de fungerar, såsom identifieringen av stödbehov, former av stöd och handledning samt tillgången till stöd och stödets tillgänglighet. Dessutom producerades i utvärderingen information om coronaepidemins inverkan på särskilt stöd. Medan datainsamlingen pågick i början av vintern 2021 pågick fortfarande coronaepidemin och därför hade läroanstalterna olika undantagsarrangemang. Hos den största delen av anordnarna (82 %) fick studerande som omfattades av särskilt stöd delvis distansundervisning under hösten 2020 och vintern 2021. Hos 8 procent av anordnarna hade studerande som omfattas av särskilt stöd varit helt i distansundervisning. Å andra sidan berättade 10 procent av anordnarna att deras studerande som omfattas av särskilt stöd hade varit helt i närundervisning trots coronaepidemin. Anordnarna bedömde att coronaepidemin hade orsakat mest utmaningar för genomförandet av och tillgången till särskilt stöd.

Mål:

Stärka kunskapsbasen om utbildning för personer med funktionsnedsättning.

Åtgärd:

21. Utredda och undanröja de hinder som beror på lagstiftningen för utökning av kunskapsbasen om personer med funktionsnedsättning.

Ansvariga: UKM

Åtgärd 21: har genomförts

Undervisnings- och kulturministeriet har tillgång till uppgifter om studerande, antalet studerande och utbildningar som fås av Statistikcentralen samt från utbildningsförvaltningens statistiktjänst Vipunen och Utbildningsstyrelsens informationsresurs Koski. I fråga om studerande med funktionsnedsättning finns inga separata uppgifter, eftersom statistikföring inte görs direkt enligt studerandenas funktionsnedsättning. Den utvidgade läroplikten bidrar till förverkligandet av jämställdhet, och samtidigt får man också information om utbildningen av personer med funktionsnedsättning. Dessutom ska man vid utvecklingen av digitala lärmiljöer se till att de är tillgängliga, så att de är mer tillgängliga för användarna, särskilt personer med funktionsnedsättning (lagen om tillhandahållande av digitala tjänster, 306/2019).

Mål:

Medvetandegöra personer med funktionsnedsättning om FN:s funktionsrättskommittés slutsatser, rekommendationer och allmänna kommentarer.

Åtgärder:

22. Översätta FN:s funktionsrättskommittés slutsatser och rekommendationer om genomförande av konventionen i Finland till nationalspråken, det vill säga finska och svenska, för allmän spridning.

23. Ordna ett diskussionsmöte för myndigheterna och funktionsrättsorganisationerna om slutsatserna och rekommendationerna.

24. Uppmuntra funktionsrättsorganisationerna att kommentera funktionsrättskommitténs utkast till allmänna kommentarer som är kommitténs tolkningar av innehållet i och tillämpningen av konventionen.

Ansvariga: UM

Åtgärd 22: har inte genomförts

Åtgärd 23: har inte genomförts

Åtgärd 24: har genomförts

Finland lämnade sin första rapport om genomförandet av konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD/C/FIN/1) den 9 augusti 2019. Eftersom rapporten fortfarande väntar på behandling i kommittén, har åtgärderna 22 och 23 inte kunnat genomföras. Utrikesministeriet har berättat om rapportens situation på möten för samordningsgruppen för internationell politik för personer med funktionsnedsättning.

Under 2020–2023 har FN:s funktionsrättskommitté utarbetat och godkänt en allmän kommentar (CRPD/C/GC/8). Temat för den allmänna kommentaren är rätten till arbete och sysselsättning för personer med funktionsnedsättning (artikel 27 i konventionen). Utrikesministeriet sände i november 2021 ett utkast till en allmän kommentar för kännedom till myndighetsinstanser, men även bland annat till Handikappforumet, och uppmuntrade till inlämning av kommentarer direkt till funktionsrättskommittén.

3.1.4 Mål och åtgärder för att förbättra tillgängligheten

Mål:

Säkerställa att förpliktelserna enligt FN:s funktionsrättskonvention beaktas på ett ändamålsenligt sätt vid lagberedningen och genomförandet av lagar.

Åtgärd:

25. Upprätta en rättslig ram för såväl identifierade som framtida behov av bestämmelser om tillgänglighet i samband med beredningen.

Ansvariga: alla ministerier

Åtgärd 25: har genomförts delvis

Bemyndigande att utfärda bestämmelser enligt 201 § 2 mom. i bygglagen möjliggör utveckling av tillgänglighetsregleringen i framtiden enligt vad FN:s funktionsrättskonvention förutsätter. Närmare bestämmelser om byggnaders tillgänglighet är av samhällelig betydelse och ska därför avgöras av statsrådet.

På undervisnings- och kulturministeriet säkerställs även att nya lagberedare är insatta i skyldigheterna i FN:s funktionsrättskonvention samt EU:s och nationella författningar som gäller tillgänglighet.

26. Utvärdera kompatibiliteten och omfattningen av ministeriernas tillgänglighetsbestämmelser i relation till förpliktelserna enligt funktionsrättskonventionen.

Ansvariga: MM

Åtgärd 26: har genomförts

Utredning, FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och tillgänglighet i den byggda miljön: Framtida lagstiftnings- och styrningsbehov⁵, genomfördes som en del av genomförandet av statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet.

Mål:

Främja jämlikhet för personer med funktionsnedsättning i ministeriernas verksamhet.

Ta hänsyn till jämlikhet i samband med ministeriernas evenemang, i fråga om kommunikationen om och tillgängligheten på evenemangen.

Åtgärder:

27. Informera om tillgängligheten i möteslokaler på Senaattila.

28. Informera om tillgängligheten i lokalerna på ministeriernas webbplatser och i rekryteringsannonser.

29. Informera om tillgängligheten i lokalerna för ministeriernas evenemang. Utbilda personalen i att berätta om tillgängligheten vid evenemangen.

30. Se till evenemangen arrangeras så att tillgänglighet och likabehandling tillgodoses oavsett om evenemanget ordnas i statsrådets lokaler eller i hyrda lokaler.

Ansvariga: alla ministerier

Åtgärd 27: har genomförts

Åtgärd 28: har genomförts delvis

Åtgärd 29: har genomförts delvis

Åtgärd 30: har genomförts

5 Länk: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163652>

En central riktlinje för statens lokalstrategi, som antogs i december 2021 (och som projektet för service- och lokalnätet för sin del främjar), är att ”i lokallösningarna säkerställs lokalernas sundhet och tillgänglighet, dataskydd, informations- och lokalsäkerhet samt sociala, ekologiska och ekonomiska hållbarhet”. I lokalstrategin konstateras även att ”tillgänglighet i statens lokaler har förbättrats enligt de tillgänglighetsmål som har fastställts i markanvändnings- och bygglagstiftningen”. Statsrådets kansli och/eller Senatfastigheter upprätthåller uppgifter om lokalernas tillgänglighet i Senaattila, där de kan kontrolleras.

På undervisnings- och kulturministeriets webbplats finns information om ministerielokalernas tillgänglighet samt kontaktinformation för ytterligare information. I rekryteringsannonser har tillgänglighet inte beaktats separat på undervisnings- och kulturministeriet.

Finansministeriet har handlat på ett sätt som tar hänsyn till personer med funktionsnedsättning då det har ordnat evenemang. Tillgänglighet beaktas på alla statsförvaltningens utvecklingsavdelnings evenemang, och allt kommunikationsmaterial som produceras är tillgängligt.

Genomförandet av åtgärderna 27–30 stöds av delmålen 9 och 10 i SHM:s operativa jämställdhets- och likabehandlingsplan 2021–2025: SHM:s lokaler och evenemang är tillgängliga och stöder människors delaktighet; SHM:s interna och externa kommunikation är tillgänglig, begriplig och könsmedveten och beaktar människornas mångfald.

På social- och hälsovårdsministeriets webbplats står det vilka lokaler som är tillgängliga. I informationen om evenemang som ordnas av SHM anges hur tillgängligheten har ordnats. Evenemang har inte utan tvingande skäl ordnats i lokaler, där tillgänglighet inte har kunnat säkerställas på förhand.

På finansministeriet har tillgänglighet beaktats också i konceptet för gemensamma arbetsmiljöer, som utarbetades i samband med projektet för service- och lokalnätet och godkändes i juni 2022, och lokalkorten i anknäytning till den. I konceptet fastställs krav som gäller tillgänglighet för både kundservice- och kontorslokaler. Dessutom innehåller planeringsanvisningarna för statens lokaler detaljerade krav som gäller tillgängliga kundservicelokaler.

Utrikesministeriets nya operativa jämställdhets- och likabehandlingsplan 2023–2027 innehåller flera åtgärder som främjar likabehandling av personer med funktionsnedsättning och vars mål bland annat att kundservicen ska vara jämlik för varje kund.

Senaattila hör till statsrådets förvaltningsenhets förvaltningsområde. Statsrådets förvaltningsenhet har lagt till information om tillgängligheten i mötescentret som hör till inrikesministeriets lokaler (Kyrkogatan 12, 1–2 vån.). Tillgängligheten i mötesrummen som gör till kontorsvåningarna (4–6 vån.) har inte angetts i Senaattila.

Inrikesministeriets alla rekryteringsannonser har sedan 2021 innehållit information om att inrikesministeriet är en tillgänglig arbetsplats. Även på inrikesministeriets webbplats står det i samband med ministeriets kontaktinformation om tillgänglighet och där anges ytterligare information.

I justitieministeriets rekryteringsannonser anges att ministeriet är en tillgänglig arbetsplats och tillgänglighetsinformation finns på ministeriets webbplats i samband med kontaktinformationen⁶.

På arbets- och näringsministeriets webbplats finns det information om ministeriets tillgänglighet. I arbets- och näringsministeriets operativa jämställdhets- och likabehandlingsplan 2020–2023 står det att tillgänglighetsinformation ska anges i evenemangprogrammen. Dessutom bör man utveckla praxis för användningen av tjänstedesign och moderna inkluderingsformer med flera kanaler. Tillgänglighet bör beaktas i all kommunikation, till exempel ska videor vara textade och bilder innehålla alt-texter för synskadade. ANM har också som mål att mer övergripande främja arbetsgivarnas positiva inställning till arbetssökande och arbetstagare och partiellt arbetsföra med funktionsnedsättning i samarbete med arbetslivets olika parter.

Mål:

Ge kunderna större möjlighet att välja leverantör av tolktjänster och underlätta smidig leverans av tjänsterna.

Åtgärd:

31. Verkställa de nödvändiga operativa ändringarna och/eller ändringarna i tolkningstjänstlagen så att upphandling enligt lagen kan genomföras på ett kundorienterat, ändamålsenligt och ekonomiskt sätt.

Ansvariga: SHM

Åtgärd 31: har genomförts delvis

⁶ Länk: <https://oikeusministerio.fi/sv/kontaktinformation>

Social- och hälsovårdsministeriet lät under 2020 göra en extern utredning och en utvärdering av hur Folkpensionsanstaltens upphandlingar av tolkningstjänster under de senaste åren har fungerat ur kundernas, serviceproducenternas och Folkpensionsanstaltens perspektiv. Enligt utredningsarbetet kan tolktjänstupphandlingar och ordnandet av tjänster för personer med funktionsnedsättning utvecklas till mer funktionella utifrån den nuvarande konkurrensutsättningsmodellen utan ändringar av lagstiftningen. FPA har i enlighet med detta haft som mål att i samarbete med dem som använder tjänster på lång sikt stärka funktionell tillgång till konkurrensutsättning och tjänster.

Mål:

Förbättra webbtillgängligheten så att så många personer med funktionsnedsättning som möjligt kan använda webbplatser självständigt.

Åtgärder:

32. Förbättra tillgängligheten i offentliga webbplatser och mobilapplikationer med hjälp av information, vägledning och rådgivning samt genom tillsyn.

Ansvariga: alla ministerier

Åtgärd 32: har genomförts

Finansministeriet har delegationen Digi i vardagen.

Tillgängligheten på social- och hälsovårdsministeriets webbplats har säkerställts genom utbildning av administratörerna och övervakning samt genom att använda ett automatiserat tillgänglighetsverktyg. Tillgängligheten har följts upp mycket noggrant under hela regeringsperioden.

Utrikesministeriets kommunikationsavdelning har för sin del haft som mål att främja teknisk och innehållsmässig tillgänglighet på de kommunikativa webbplatserna. Ett tydligt och begripligt språk är också viktigt med tanke på tillgängligt innehåll.

För en del av inrikesministeriets webbplatser har man gjort en kvalitetsrevision av tillgänglighet. Pelastustoimi.fi kvalitetsreviderades under våren 2022 och inrikesministeriets webbtjänst intermin.fi under hösten 2022. De iakttagelser som gjordes under kvalitetsrevisionen har åtgärdats.

På inrikesministeriets webbplats används även programvaran Siteimprove som kan användas till att hitta problem som gäller webbplatsernas tillgänglighet och därefter till att åtgärda dem.

På inrikesministeriet ordnas regelbundet informationsinslag och utbildning av personalen om tillgängliga dokument. För personer som arbetar med webbkommunikation ordnas årligen utbildning om olika delområden inom tillgänglighet.

Undervisnings- och kulturministeriets webbplats okm.fi utvärderades i regionsförvaltningsverkets tillgänglighetsövervakning (förfarande för omfattande övervakning) 2022 och den största delen av de brister som observerades har redan åtgärdats. Tillgänglighet beaktas i handledningen av webbuppdaterare. Tjänstemän erbjuds utbildning om tillgängliga dokument. Tjänstemän på ministeriet deltar i statsrådets tillgänglighetsnätverks verksamhet.

Tillgänglighet har beaktats på arbets- och näringsministeriets webbplats och i sociala mediekanaler. Genomförandet av tillgänglighet även följs upp och utvecklas aktivt.

33. Utnämna en tillgänglighetsansvarig vid varje ministerium.

Ansvariga: alla ministerier

Åtgärd 33: har genomförts delvis

Finansministeriets kommunikation har svarat för att påminna tjänstepersoner om frågan.

En tillgänglighetsansvarig har utsetts på social- och hälsovårdsministeriet.

På undervisnings- och kulturministeriet koordineras tillgängligheten på okm.fi-webbplatsen av ministeriets kommunikationsenhet som också ansvarar för rådgivning och utbildning av uppdaterare om webbplatsens praxis. Kommunikationsenheten ansvarar för utvecklingen av tillgänglighet och koordinerar svaren på tillgänglighetsrespons. Tjänstemännen ansvarar för att deras egna dokument osv. är tillgängliga, och statsrådets kansli, som också har det allmänna koordinationsansvaret för tillgänglighet, ansvarar för de system och dokumentmallar som används till att producera och publicera dem.

Inrikesministeriet har inte utsett någon tillgänglighetsansvarig.

Arbets- och näringsministeriet har inte utsett någon tillgänglighetsansvarig.

På utrikesministeriet ansvarar ministeriets kommunikationsavdelning för att utrikesförvaltningens kommunikativa webbplatser och publikationer är tillgängliga samt för att svara på feedback angående tillgänglighet. Kommunikationsavdelningen ansvarar även för rådgivning till innehållsproducenter och ordnar tillgänglighetsutbildning. Ägarna och producenterna av utrikesministeriets övriga tjänster, såsom till exempel elektroniska ärendetjänster, ansvarar för sin del för tillgängligheten. Tjänstepersonerna ansvarar för att deras egna dokument är tillgängliga. Statsrådets kansli ansvarar för gemensamma system och dokumentmallar och kansliet har också det allmänna koordinationsansvaret för tillgänglighet.

På miljöministeriet koordinerar ministeriets resultatområde för kommunikation ym. fi-webbplatsens tillgänglighet och svaren på feedback angående tillgänglighet. Kommunikationen ansvarar även för rådgivning till webbuppdaterarna och ordnar vid behov tillgänglighetsutbildning. Tjänsteinnehavarna ansvarar för att deras egna dokument är tillgängliga. Statsrådets kansli, som också har det allmänna koordinationsansvaret för tillgänglighet, ansvarar för de system och dokumentmallar som används till att producera och publicera dem.

34. Foga materialet om tillgänglighet i eOppiva till ministeriernas introduktionsprogram.

Ansvariga: alla ministerier

Åtgärd 34: har genomförts delvis

Undervisnings- och kulturministeriets handledningsprogram förnyades under våren 2022 och samtidigt inkluderades på minneslistan för nya tjänstemän en rekommendation om att genomföra tillgänglighetsutbildningen i eOppiva.

eOppivas tillgänglighetsmaterial har inte inkluderats i ministeriets eget introduktionsprogram. På inrikesministeriet har man emellertid sedan början av 2023 infört statens gemensamma introduktionsmaterial i eOppiva, där det finns länkar bland annat till utbildningar som handlar om ett gott myndighetsspråk .

Utrikesministeriet håller på att inkludera eOppivas tillgänglighetskurser i de självstudiematerial som ingår i utbildningskursen för internationella ärenden (Kavaku) och kursen för förvaltningskarriär (Halku) (som en del av jämställdhets- och likabehandlingsutbildningen) samt i introduktionsmaterialet för nya arbetstagare Kampus.

35. Se till att det på samtliga ministeriers webbplatser finns ett tillgänglighetsutlåtande och möjlighet att lämna respons.

Ansvariga: alla ministerier

Åtgärd 35: har genomförts

På social- och hälsovårdsministeriets webbplatser finns både ett tillgänglighetsutlåtande och möjligheten att ge feedback.

På inrikesministeriets alla webbplatser finns ett tillgänglighetsutlåtande och möjligheten att ge feedback.

På utrikesministeriets webbplatser finns ett tillgänglighetsutlåtande och möjligheten att ge feedback⁷.

På arbets- och näringsministeriets webbplats finns ett tillgänglighetsutlåtande och möjligheten att ge feedback.

På undervisnings- och kulturministeriets okm.fi-webbplats finns ett tillgänglighetsutlåtande för ministeriet samt anvisningar för att sända feedback om tillgänglighet. UKM har kommit överens om tillvägagångssätt för att svara på feedback.

På justitieministeriets webbplatser finns ett tillgänglighetsutlåtande och kontaktinformation för feedback⁸.

Mål:

Ta fram en tillgänglig digital id-handling.

Åtgärd:

36. Utredda i samarbete med funktionsrättsorganisationerna nya metoder för att möjliggöra tillgänglig digital legitimering.

Ansvariga: FM

Åtgärd 36: har inte genomförts

7 Länk: <https://um.fi/tillganglighetsutlatande>

8 Länk: <https://oikeusministerio.fi/sv/tillganglighetsutlatande>

Detta genomfördes inte, utan regeringens proposition om ärendet förföll. Frågan behandlas eventuellt under nästa regeringsperiod, men det är osäkert om man kommer att göra framsteg.

Mål:

Främja planering som lämpar sig för alla samt tillgängligheten i byggnader och fysiska miljöer genom informationsstyrning och utvecklingsinsatser.

Stödja byggnadstillsynerna genom informationsstyrning och spridning av bästa metoder för att på detta sätt säkerställa deras påverkansmöjligheter.

Åtgärder:

37. Delta i att ordna utbildningar om tillgänglighet och tillgänglighetsförordningen via samarbetsnätverk.

38. I kommunikationen om tillgänglighetsförordningen lyfta fram betydelsen av tillgänglighet i byggande, bland annat med hjälp av anvisningen om tillgänglighetsförordningen och planeringsguiden om tillgängliga byggnader och deras omgivning.

39. Medvetandegöra och stärka kunskapsbasen om betydelsen av planering och tillgängligt byggande som lämpar sig för alla vid ny- och ombyggnation samt som en del av planenlig fastighetsförvaltning genom att tillhandahålla invånarna, ägarna och bostadsbolagen samt personer i fastighetskötselbranschen information via webbtjänsten för reparation som finns på miljöförvaltningens gemensamma webbplats Miljo.fi.

Ansvariga: MM

Åtgärd 37: har genomförts

Åtgärd 38: har genomförts

Åtgärd 39: har genomförts

Miljöministeriet har deltagit som sakkunnig i flera utbildningar som handlar om tillgänglighet. Bland annat byggnadstillsynsmyndigheter, planerare och studerande inom branschen samt personer med funktionsnedsättning har varit utbildningarnas målgrupper.

Miljöministeriet har aktivt lyft fram det anvisningsmaterial som det har publicerat i samband med utbildningar och nyhetsrapporteringar.

Information om tillgänglighet har delats via webbplatsen Korjaustieto samt om byggandet av eftermonterade hissar via webbplatsen Hissiin.fi. Dessutom finns det information om understöd som riktas till reparationer och tillgänglighet på webbplatsen ara.fi.

Mål:

Övervaka genomförandet av tillgänglighetsförordningen.

Åtgärder:

40. Övervaka efterlevnaden av funktionsrättskonventionen vid genomförandet av tillgänglighetsförordningen.

41. Utreda tillämpningen av det i tillgänglighetsförordningen föreskrivna undantaget på toalett- och tvättrum i student- och ungdomsbostäder.

42. Hålla regelbundna diskussionsmöten om tillgänglighetsförordningen med funktionsrättsorganisationerna.

Ansvariga: MM

Åtgärd 40: har genomförts delvis

Se beskrivning av resultatet av åtgärd 41.

Åtgärd 41: har genomförts

Åtgärd 42: har genomförts delvis

Miljöministeriet har låtit genomföra en utredning av⁹ genomförandet av tillgänglighet i nya studentbostäders toalett- och tvättrum. Miljöministeriet följer upp uppnåendet av målen enligt förordningen med hjälp av utredningen.

9 Länk: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164196>

Miljöministeriet ordnade under programperioden ett diskussionsmöte om tillgänglighetsförordningen. Dessutom har miljöministeriet tillsatt en tillfällig tillgänglighetsarbetsgrupp, vars uppgift är att ta fram en lägesbild över tillgängligheten i den bebyggda miljön samt att komma med förslag till utveckling av lagstiftningen och andra åtgärder.

Mål:

Fortsätta det av statsrådets kansli påbörjade utvecklingsarbetet för att säkerställa tillgängligheten i statsrådets lokaler och service samt lika möjligheter till deltagande.

Åtgärd:

43. Samordna åtgärderna för utveckling av tillgängligheten i statsrådets lokaler. Genomföra tillgänglighetsgranskningar och tillgänglighetskartläggningar (i samband med planeringen av renoveringar) i samarbete med Senatfastigheter samt granska och utveckla tillgängligheten i statsrådets lokalkoncept.

Ansvariga: SRK i samarbete med MM

Åtgärd 43: har genomförts delvis

Det har genomförts tillgänglighetssyner och genomförts små förbättringar av tillgängligheten i ministeriefastigheterna. Tillgänglighet har beaktats i samband med totalrenoveringar i den omfattning som möjligt.

Mål:

Utveckla teckenspråkslagen.

Åtgärder:

44. Inleda ett projekt för bedömning av behovet av utveckling av teckenspråkslagen.

Ansvariga: JM

Åtgärd 44: har genomförts

Den första delegationen för teckenspråksärenden har tillsatts för perioden 11.2.2021–10.2.2025. Delegationen har till uppgift att följa upp och bedöma verkställigheten av teckenspråkslagen och tillgodoseendet av likabehandling, delaktighet och andra grundläggande fri- och rättigheter för dem som använder teckenspråk. Delegationen har inlett en bedömning av teckenspråkslagen.

3.1.5 Mål och åtgärder för att säkerställa säkerhet och förebygga tillbud

Mål:

Skapa en gemensam lägesbild av olika befolkningsgruppers behov avseende säkerhet och kunskaper om säkerhet. Kartlägga behoven med beaktande av jämlikhetsaspekten i förvaltningsområdenas verksamhet.

Åtgärder:

45. Ta med rättigheterna för personer med funktionsnedsättning bland annat vid upprättandet av effektmålen i räddningsväsendets åtgärdsprogram för förebyggande av olyckor, och inom räddningsutbildning och räddningsövningar tänka på de särdrag som anknyter till att rädda personer med funktionsnedsättning. Säkerhetskunnande är en fråga för hela inrikesförvaltningen. Medvetandegörandet riktas åt två håll, dels tillhandahålls säkerhetskunnande till alla befolkningsgrupper, dels förmedlas information om folkgruppernas behov till myndigheterna.

Ansvariga: IM

Åtgärd 45: har genomförts

Räddningsväsendets åtgärdsprogram för förebyggande av olyckor innehåller åtta effektmål. Mål som anknyter till denna åtgärd är att människornas funktionsförmåga som gäller säkerhet i vardagen stärks, att antalet personer med nedsatt funktionsförmåga som avlider i bränder och olyckor börjar minska senast 2024, räddningsverkens elektroniska tjänster som omfattar olika befolkningsgrupper har införts senast 2022, samarbete för att förebygga olyckor ökar samt kundgruppernas behov identifieras systematiskt och räddningsväsendet producerar liknande service som utgår från behov.

De flesta av de ovan nämnda målen gäller alla människor. Med tanke på detta handlingsprogram riktas särskilt uppmärksamhet till att minska antalet personer med nedsatt funktionsförmåga som dör i bränder och olyckor. Under programperioden har syftet varit att särskilt beakta personer med funktionsnedsättning. Räddningsverkens partnerskapsnätverk har fört diskussioner med funktionsrättsorganisationer och haft som mål att öka förståelsen av behov som gäller säkerhet.

Visionen för den interna rapporten om intern säkerhet är "Arjen turvallisuus kuuluu kaikille" (Trygghet i vardagen tillhör alla). I enlighet med detta har hela inrikesförvaltningen som mål att stärka säkerhetskompetensen.

Mål:

Framhålla behoven hos personer med funktionsnedsättning i räddningsväsendets åtgärdsprogram för förebyggande av olyckor.

Åtgärd:

46. Ta fram säkerhetsutbildning som är människonära och svarar på olika befolkningsgruppers behov.

Ansvariga: IM

Åtgärd 46: har genomförts

Polisen har tagit fram på sin webbplats utbildnings- och upplysningsmaterial för olika befolkningsgrupper om hur man genom eget handlande kan bekämpa olika slags brott och brottsföreteelser. Sådana teman är bland annat förebyggande skydd mot cyber-, bedrägeri- och egendomsbrott.

Polisen har lagt ut på sin YouTube-kanal förebyggande utbildningsmaterial bland annat om följande teman: Betalkortsbedrägerier, bedrägerier med falska poliser, romansbedrägerier, marginalisering, radikalisering, digitala polisanmälningar osv.

Sakkunniga i säkerhetskommunikation i räddningsverkens partnerskapsnätverk har under 2022 haft personer med nedsatt funktionsförmåga som sitt främsta tema, och har då även beaktat personer med funktionsnedsättning. Syftet var att inom ramen för topptemat skapa material som ökar säkerhetsmedvetenheten. Målet är även att beakta olika befolkningsgruppers behov i verksamhetsområdets kampanjer.

Räddningsväsendets kommunikation har riktat uppmärksamhet till tillgänglig virtuell kommunikation. Bland annat på webbplatsen pelastustoimi.fi, som drivs av inrikesministeriet, har tillgängligheten utvecklats systematiskt. På samma sätt har syftet varit att skapa etablerad praxis för tillgänglighet i räddningsbranschens gemensamma meddelanden.

Mål:

Stärka ägandet av säkerheten och höja säkerheten i att bo hemma.

Åtgärd:

47. Räddningsväsendet deltar aktivt i projekthelheten Tryggheten i hemmaboende (KAT) som syftar till att bygga upp ett faktiskt fungerande nätverk och ett koncept för bättre säkerhet i hemmet.

Ansvariga: IM

Åtgärd 47: har genomförts

Södra Karelens räddningsverk har tillsammans med Södra Karelens social- och hälsovård utvecklat verksamhetsmodellen Tryggheten i hemmaboende som riktas till upprätthållandet av tryggt hemmaboende bland äldre. Syftet har varit att effektivisera identifiering och förebyggande av risker som gäller hemmaboende, med beaktande av äldre människors funktionsförmåga som försämras naturligt. Risker uppstår ofta som ett resultat av sektorsövergripande orsak-verkan-kedjor och därför förutsätter produktion av lägesbildinformation och framgångsrikt förebyggande samarbete mellan invånare, myndigheter och aktörer som påverkar andras trygga boende.

I Södra Karelens KAT-verksamhetsmodell har man framgångsrikt tagit fram en beskrivning av aktörsnätverk samt vilken inverkan funktionsförmågan har på identifieringen av risker. Dessutom har man genomfört forskningssamarbete i fråga om förutseende och förebyggande av boenderisker (förutsägelseväg som tagits fram av LUT-universitet som bild). Dessutom har man som resultat av verksamheten producerat webbplatsen <https://www.kotonaasumisenturvallisuus.fi/sv>, där det finns ett test som var och en kan använda för att testa säkerheten i sin egen boendemiljö och vid behov fundera över lösningar för att åtgärda försämrade säkerhet.

Södra Karelens räddningsverk och Södra Karelens social- och hälsovård utvecklade som forskningsprojektarbete en datasäker lösning som utgår från operativ styrning av processer och där observationer av uppenbara brandriskobjekt som görs inom social- och hälsovårdsbranschen (anmälningsskyldighet enligt 42 § i räddningslagen) överförs steglöst

och automatiskt till Södra Karelens räddningsverk. Alla åtgärder som gäller anmälan och de åtgärder som följer därav registreras i systemet, varvid processtyrningen effektiviseras som helhet och nödvändiga kontrollåtgärder kan styras databaserat. Lösningen i fråga fick 2022 delad tredje plats i inrikesministeriets innovationspristävling som ett prov på en uppfinning som betydligt har förbättrat brand- och räddningssäkerheten.

Inrikesministeriets företrädare hade utsetts till styrgrupper för KAT-projekten.

Mål:

Öka medvetenheten om personer med funktionsnedsättning som brottsoffer. Ta hänsyn till icke-diskriminering av personer med funktionsnedsättning även i samband med straffprocesser.

Åtgärder:

48. Använda statsrådets handlingsprogram mot människohandel, som utarbetas under 2020, i den egna verksamheten. Identifiera ställningen av personer med funktionsnedsättning som möjliga offer för människohandel och beakta detta i den egna verksamheten, bland annat inom brottsbekämpning. Utbilda personalen i att identifiera utsatta personer som brottsoffer, bemöta dem och ta hänsyn till deras specialbehov till exempel i samband med utfrågning.

Ansvariga: IM

Åtgärd 48: har genomförts

Gränsbevakningsväsendet är förundersökningsmyndigheten i människohandelsbrott som gäller ordnande av olaglig inresa. Gränsbevakningsväsendet är ofta den första myndigheten som ett potentiellt offer för människohandel möter då hen anländer till Finland. Gränsbevakningsväsendet har som syfte att i samband med gränskontroller med hjälp av riskanalys identifiera eventuella offer för människohandel och vid behov hänvisa dem till hjälpsystemet för offer för människohandel. Vid gränskontrollerna riktas särskild uppmärksamhet till minderåriga barn, personer med funktionsnedsättning och andra grupper med särskilda behov, oberoende av om de reser ensamma eller i sällskap. Vid gränskontroller leder alla exceptionella situationer till fördjupad kontroll. Med fördjupad kontroll anses en ytterligare kontroll som kan genomföras på en särskild plats som är en annan än den där alla personer kontrolleras.

Gränsbevakningsväsendet möter i sin verksamhet, såsom vid gränskontroller, i samband med mottagning av asylansökningar, avlägsnanden ur landet och vid utlänningsövervakning personer som kan antas vara potentiella offer för människohandel eller som hör till en riskgrupp för att bli offer. Det är ofta fråga om situationer, där tröskeln för att inleda förundersökning emellertid inte uppfylls. Gränsbevakningsväsendet förmedlar i den omfattning som möjligt information som insamlats vid dessa möten om personen, hans förhållanden eller de dokument som hen har använt till andra myndigheter.

Gränsbevakningsväsendet har ökat sin personals kunskaper i ärendet med hjälp av en annorlunda utbildning som en del av både grundutbildning och kompletterande utbildning.

I anknytning till åtgärd 7 i Handlingsplanen mot människohandel har inrikesministeriet/polisen och inrikesministeriet/Gränsbevakningsväsendet fått av Polisyrkeshögskolan och Gräns- och sjöbevakningsskolan en utredning av situationen för utbildning som gäller människohandel 2022. Polisstyrelsen och Polisyrkeshögskolan planerar för närvarande (1/2023) effektivisering av kompletterande utbildningar bland annat genom att standardisera brottsbekämpningsutbildning som ges i polisnärutbildningar, och i denna process beaktas särskilt brottsundersökningens kvalitet och offer som är särskilt utsatta.

Under 2022 infördes en nätkurs om utlänningsövervakning som är obligatorisk för alla poliser och där identifiering av människohandel är en av tyngdpunkterna.

Människohandel beaktas i polisens grundexamen, vidareutbildning och i kompletterande utbildningar. I den grundläggande utbildningen behandlas människohandelföreteelsen samt dess särdrag i juridiska studier, studier som gäller utlänningsövervakning samt i samband med studieperioden som övervaknings- och larmverksamhet som anknyter till larmuppgifter till hemmen. I examensutbildningen för polisens befäl behandlas frågor som gäller människohandel i studiehelheten för brottsbekämpning och ledning av undersökning under två olika studieperioder (ledning av undersökning och krävande ledning av undersökning).

Inrikesministeriet har inlett 2022 ett projekt för modellering av människohandelsbrott. Projektets verksamhetsperiod är 1.10.2022–31.12.2023. En modul i projektet och dess centrala utgångspunkt är hur man bemöter en utsatt person i undersökningen.

Under 2023 genomförs ett utbildningsprojekt för förundersökning av människohandel. Syftet med utbildningen är att effektivisera och utveckla operativa aktörers förmåga att identifiera offer för människohandel. Samtidigt stärks nödvändigt samarbete mellan intressentgrupper genom att ordna ett riksomfattande utbildningsevenemang för

att sprida god praxis inom undersökning av människohandel. Utbildningen riktas särskilt till undersökningsledare, gruppleddare och utredare som genomför undersökning av människohandel.

Mål:

Integrera rimlig anpassning i myndighetsverksamhet som riktas mot personer med funktionsnedsättning.

Åtgärd:

49. I samband med reformen av räddningslagen under innevarande regeringsperiod granska genomförandet av principerna för skälig anpassning i lagstiftningen om räddningsväsendet för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning bemöts med respekt.

Ansvariga: IM

Åtgärd 49: har genomförts

Räddningslagen har reformerats under denna regeringsperiod på grund av de förändringar som social- och hälsovårdsreformen medförde, och samtidigt har man granskat genomförandet av likabehandling och rimliga anpassningar i räddningsväsendets lagstiftning. Syftet med räddningslagen är att förbättra människornas säkerhet och minska antalet olyckor. Lagens syfte är också att när en olycka är överhängande eller har inträffat ska människor räddas, viktiga funktioner tryggas och följderna av olyckan begränsas effektivt så att olägenheterna för människor, egendom och miljön blir så små som möjligt.

Människor som är föremål för räddningsverksamhet får hjälp jämlikt och tillgången till räddningsväsendets tjänster påverkas inte av personens funktionsnedsättning eller det behov av hjälp som beror på den.

I samband med reformen av räddningslagen beaktades behovet av rimliga anpassningar i fråga om anskaffning och underhåll av brandvarnare. På grund av ändringen av 17 § i räddningslagen (436/2023) är ägaren till en byggnad, i stället för innehavaren av en lägenhet, skyldig att se till att bostaden förses med ett tillräckligt antal brandvarnare eller andra anordningar som så tidigt som möjligt upptäcker en begynnande eldsvåda och varnar dem som finns i bostaden. Ägaren till en byggnad ska också se till att brandvarnarna och andra anordningar hålls i funktionsdugligt skick. Den som bor i en lägenhet ska utan dröjsmål meddela ägaren om fel på en brandvarnare eller annan anordning. Att hålla brandvarnare i funktionsdugligt skick innebär i praktiken att byta batteri i brandvarnarna

och förnya dem när deras livslängd går ut eller om det uppstår fel i dem. Då ansvaret för brandvarnare övergår till ägaren till en byggnad kan man anse att det är delvis fråga om en rimlig anpassning. En del personer med funktionsnedsättning klarar inte själv av att ta hand om underhåll eller byte av brandvarnare till exempel på grund av en fysisk funktionsnedsättning.

Enligt 78 § i räddningslagen ska räddningsverket inom sitt område övervaka att också att 17 § iakttas. För tillsynen ska räddningsverket förrätta brandsyn och vidta andra åtgärder som tillsynsuppgiften förutsätter. Ändringen av 17 § i räddningslagen överför i fråga om bostaden för en person som bor i en hyreslägenhet, en bostadsrättsbostad eller i ett bostadsaktiebolag ansvaret för anskaffning och underhåll av brandvarnare till byggnadens ägare. I inkvarteringslokaler samt i vårdinrättningar och service- och stödboende som avses i 18 § är verksamhetsutövaren redan ansvarig för den skyldighet som föreskrivs i 1 och 2 mom.

Förutom brandvarnare har det i fråga om lagstiftning som gäller räddningsväsendet inte kommit fram något behov av rimliga anpassningar som gäller räddningsväsendets tjänster, räddningsmyndigheternas verksamhet eller behörighetskraven för räddningsväsendets personal.

Utöver räddningslagen ska nödmeddelanden enligt nya 10 a i lagen om nödcentralsverksamhet (106/2023) före slutet av 2025 kunna göras både som tal men också sändas som realtidstext. Dessutom kan Nödcentralsverket också svara på nödmeddelanden som sänts på något annat sätt som möjliggör interaktion mellan den som sänder meddelandet och Nödcentralsverket. Nödcentralsverket ska på det allmänna nödnumret 112 svara med användning av samma kommunikationssätt som nödnumret kontaktats med. Om Nödcentralsverket möjliggör att ett nödmeddelande sänds med videobild, ska Nödcentralsverket svara på meddelandet med talkommunikation, text och video som synkroniseras i en totalkonversation. Denna lagändring säkerställer tillgängliga nödmeddelanden också för personer med funktionsnedsättning enligt de krav som tillgänglighetsdirektivet ställer.

3.1.6 Mål och åtgärder för att stärka självständigt liv och delaktighet

Mål:

Att tillgodose jämlikheten och delaktigheten i samhället för personer med funktionsnedsättning oberoende av funktionsnedsättningens karaktär, stödja personernas rätt att medbestämma om sitt liv samt trygga tillgången till individuellt anpassad service.

Åtgärder:

50. Genomföra totalreformen av lagstiftningen om service till personer med funktionsnedsättning så att den nya lagstiftningen och genomförandet av den överensstämmer med FN:s funktionsrättskonvention. Stödja genomförandet av den nya lagstiftningen genom att se över avsnittet om lagstiftning i Institutet för hälsa och välfärds handbok om funktionshinderservice.

Ansvariga: Social- och hälsovårdsministeriet och Institutet för hälsa och välfärd

Åtgärd 50: har genomförts

Riksdagen antog den nya lagen om funktionshinderservice i mars 2023. Lagen skulle träda i kraft den 1 oktober 2023. I statsminister Petteri Orpos regeringsprogram står det emellertid att den nya lagen ska träda i kraft den 1 oktober 2024. I fortsättningen ordnas all funktionshinderservice enligt den nya lagen. Diagnosen är inte avgörande för att få service, utan behovet av individuell hjälp eller stöd. Lagen om specialomsorger för personer med utvecklingsstörning måste delvis fortfarande vara i kraft i fråga om stärkande av självbestämmanderätten och användning av begränsningsåtgärder samt specialomsorger oberoende av en persons vilja. Orsaken till detta är företrädesvis utvecklingen av lagstiftningen om självbestämmanderätt som uppskötts på grund av coronan.

Syftet med den nya lagen om funktionshinderservice är att uppnå likabehandling, delaktighet och deltagande i samhället för personer med funktionsnedsättning, stödja förmågan att leva självständigt för personer med funktionsnedsättning och att stödja deras självbestämmanderätt samt tillförsäkra personer med funktionsnedsättning tillräcklig service av god kvalitet enligt deras individuella behov och intressen.

En revidering av handboken om funktionshinderservice inleddes 2022, arbetet fortsätter under 2023 och målet är att material enligt den nya lagen ska vara färdiga under hösten 2023.

Mål:

Ge personer med funktionsnedsättning bättre möjligheter att delta i organiseringen av tjänster för ett självständigt liv.

Åtgärder:

51. Ta fram, sammanställa och sprida bästa metoder för organisering och upphandling av boende och service för personer med funktionsnedsättning.

Ansvariga: THL, SHM, MM, ARA, ANM och FM

Åtgärd 51: har genomförts delvis

ARA gav ut en handbok för genomförandet av bostads- och grannätverk (asunto- ja naapuriverkoston toteuttamisen opas) 2020. Den beskriver hur boendet för människor som behöver särskilt stöd för sitt boende organiseras i vanliga bostäder som bildar nätverk. Invånarna får i nätverket individuellt stöd till sitt hem och kamratstöd av varandra. Handboken togs fram i samarbete mellan kommuner, social- och hälsovårdens samkommuner och organisationer. I sin ledning som gäller bostadsprojekt har ARA tagit upp god praxis i boende för människor med funktionsnedsättning.

Miljöministeriet och ARA genomför en utredning av boende- och inrättningsituationen för personer med utvecklingsstörning samt individuell anpassning och likabehandling i anknytning till deras boende. Utredningen utgår från skriftliga material samt intervjuer och verkstäder som genomförts av kommuner, välfärdsområden och serviceproducenter. Utredningen blir färdig i augusti 2023.

52. Genomföra ett försök med personlig budget och utarbeta ett förslag till Finlands modell för personlig budget för service till personer med funktionsnedsättning.

Ansvariga: THL, SHM, MM, ARA, ANM och FM

Åtgärd 52: har genomförts

Man genomförde ett försöksprojekt med personlig budgetering för personer med funktionsnedsättning 2020–2021 (HB-projektet). Projektet leddes av social- och hälsovårdsministeriet (SHM) och genomfördes av Institutet för hälsa och välfärd (THL). Projektet bestod av regional och riksomfattande gemensam utveckling. I regionala projekt utvecklades

olika sätt och modeller för att ordna personlig budgetering. I projektet beskrevs de individuella lösningar för att organisera och genomföra tjänster som den nuvarande lagstiftningen möjliggör samt togs fram i form av ett utkast till författning en modell för personlig budgetering.¹⁰ I slutet av projektet publicerades Arbetsdokument 2022_003¹¹.

Finansministeriet riktade finansiering till momentet utveckling av servicestrukturen under social- och hälsovårdsministeriets huvudtitel sammanlagt fem miljoner euro, 2,5 miljoner euro för 2020 och 2,5 miljoner euro för 2021.

Mål:

Främja beaktandet av samekulturens särdrag vid bedömningen av behovet av assistans och stöd och planeringen av servicen till samiska personer med funktionsnedsättning.

Åtgärd:

53. Förbättra utbudet av verktyg på samiska för socialt arbete med personer som har funktionsnedsättning (bland annat mer material på samiska i handboken om funktionshinderservice).

Ansvariga: SHM i samarbete med THL

Åtgärd 53: har genomförts delvis

10 Länk: <https://thl.fi/sv/web/thlfi-sv/forskning-och-utveckling/undersokningar-och-projekt/forsoksprojekt-for-att-testa-personlig-budget-for-personer-med-funktionsnedsattning>

11 Publikationens permanenta adress: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-801-9>

Texter har lagts till i handboken om funktionshinderservice.

Mål:

Säkerställa tillgången på reparationsunderstöd (understöd för reparation av bostäder för äldre och personer med funktionsnedsättning, understöd för avlägsnande av rörelsehinder och understöd för efterinstallation av hiss) och främja hissinstallationer i det befintliga bostadsbeståndet.

Åtgärder:

54. Effektivisera kommunikationen om reparationsunderstöden.

55. Understöda lokala hissarbetsgrupper och annat samarbete.

56. Sprida information om efterinstallation av hiss bland annat via webbplatsen Hissiin.fi.

Ansvariga: MM och ARA

Åtgärd 54. har genomförts

Åtgärd 55. har genomförts

Åtgärd 56. har genomförts

ARA har informerat om reparationsunderstöd under 2020–2023 genom intressentgrupper och medier. Dessutom har webbplatser och handböcker uppdaterats och för reparationsunderstöden finns det en telefon- och e-posttjänst som varje vecka svarar på frågor från cirka 20–50 personer. Information om installation av hissar i efterhand och stöd till detta har koncentrerats bland annat på hissiin.fi och ARAs webbplats.

Under 2021 gavs ut instruktioner om reparationsunderstöd för bostäder som ägs av åldringar och personer med funktionsnedsättning på lättläst språk. Instruktionerna fick den finska Selko-märkningen för lättläst språk. Dessutom har det publicerats snabbinstruktioner om de flesta reparationsunderstöden.

Hissarbetsgrupper har haft som mål att fortsätta sin verksamhet utifrån befintliga förutsättningar och förutsättningar som har skapats i verksamheten. ARA genomförde under 2020–2021 ett projekt, vars mål var att nå husbolag angående byggandet av hissar som installeras i efterhand. I projektet utarbetades en lösningshandbok om byggandet av

hissar som installeras i efterhand samt skrevs artiklar till dagstidningar och organisationers tidningar. Dessutom har ARA uppdaterat materialet på webbplatsen hissiin.fi och genomfört webbseminarier om byggandet av hissar som installeras i efterhand samt andra reparationsunderstöd.

Mål:

Styra den statsunderstödda produktionen av bostäder för personer med funktionsnedsättning mot större individanpassning och mångsidighet.

Åtgärd:

57. Bidra till att produktionen av bostäder till personer med funktionsnedsättning möjliggör boende i överensstämmelse med FN:s funktionsrättskonvention (ett tillräckligt utbud av olika boendelösningar för personer med funktionsnedsättning, speciellt i det normala bostadsbeståndet).

Ansvariga: SHM i samarbete med MM

Åtgärd 57: har genomförts delvis

ARA har i sin styrning som gäller bostadsprojekt för människor med funktionsnedsättning lyfta fram individuella och småskaliga lösningar jämfört med traditionella gruppboendehem. En del sådana objekt har genomförts, också i vanliga bostadshus, men huvudsakligen ansöker instanser som genomför projekt fortfarande om understöd till gruppboendelösningar.

Mål:

Utnyttja resultaten av jämlikhetsutredningar för att förbättra boendeförhållandena för personer med funktionsnedsättning.

Åtgärd:

58. Utnyttja ARAs reparations- och investeringsunderstöd för boende för personer med funktionsnedsättning.

Ansvariga: MM, SHM, JM och FM

Åtgärd 58: har genomförts delvis

Enligt miljöministeriets statistik har antalet ansökningar om reparationsunderstöd minskat under de senaste åren. Under 2022 beviljade ARA 3,1 miljoner euro i understöd till reparationer av bostäder där äldre och personer med funktionsnedsättning bor, till sammanlagt 481 sökande, varav 26 var personer med funktionsnedsättning. Sammanlagt 40 projekt beviljades 10,7 miljoner euro som hissunderstöd för hissar som installeras i efterhand. I projekten byggdes 95 hissar som installeras i efterhand. Sammanlagt 344 projekt beviljades 10,2 miljoner euro som tillgänglighetsunderstöd för att avlägsna rörelsehinder, och det största objektet var tillgänglighetsreparationer av gamla hissar (automatisering av hissdörrar och förstoring av hisskorgen).

Under 2020–2022 beviljades bostäder som är avsedda för personer med utvecklingsstörning 26,5 miljoner euro som investeringsstöd för grupper med särskilda behov. Under denna tid blev sammanlagt 297 bostäder färdiga eller genomgick en totalrenovering.

Se också svaren på punkterna 51 och 57. I slutet av 2021 fanns det sammanlagt 403 långvårdspatienter på institutioner för utvecklingsstörda. I och med den nya lagen om funktionshinderservice får alla personer med funktionsnedsättning stöd för boende jämlikt enligt samma lag.

Mål:

Stödja jämlikheten med avseende på boende för personer med funktionsnedsättning.

Åtgärd:

59. I samband med följande reform av fastighetsbeskattningen bereda en ändring av fastighetsskatten på boendetjänster för personer med funktionsnedsättning och andra befolkningsgrupper så att den motsvarar fast boende.

Ansvariga: FM samarbete med MM och SHM

Åtgärd 59: har inte genomförts

Statsrådet beslutade att det inte ska lämna regeringens proposition om en värderingsreform inom fastighetsbeskattningen till riksdagen under regeringsperioden 2019–2023.

I utvecklingsprogrammet för bostadspolitiken 2021–2028 anges att man i fastighetsskatteformen ska bedöma hur byggnader som används för boendeservice inom socialvården behandlas i förhållande till hur byggnader som används för stadigvarande boende

behandlas i beskattningen. Skattebehandlingen av stadigvarande bostäder som används för boendeservice ska inte skilja sig från skattebehandlingen av andra stadigvarande bostäder.

Åtgärden ingick i regeringens utkast till proposition om en värderingsreform inom fastighetsbeskattningen. Information om regeringens riktlinje, enligt vilken propositionen inte skulle lämnas till riksdagen under den gånga regeringsperioden, gavs den 2 september 2022.

I den proposition som inte genomfördes skulle en byggnad som används till socialvårdens boendeservice ha jämförts med en byggnad som används till stadigvarande boende, och därmed skulle den ha omfattats av skattesatsen för byggnader som används för stadigvarande boende som är lägre än den allmänna fastighetsskattesatsen.

3.1.7 Mål och åtgärder för att stärka rätten till oberoende rörlighet

Mål:

Kommunikationsministeriets förvaltningsområde verkar för att effektivisera den nuvarande övervakningen av tillståndshavare enligt lagen om transport-service gällande skyldigheten att se till att föraren betjänar passagerarna på ett sakligt sätt och att föraren har förmåga att beakta de särskilda behov en passagerare med funktionshinder har.

Åtgärd:

60. I myndighetstillsynen av taxilagstiftningen fästa avseende vid tillståndshavarens skyldigheter att se till förarnas yrkeskompetens avseende deras förmåga att beakta de särskilda behoven hos personer med funktionsnedsättning.

Ansvariga: KM

Åtgärd 60: har genomförts delvis

Myndighetstillsyn av tillståndshavarnas skyldigheter angående beaktandet av de särskilda behov som personer med funktionsnedsättning har inte direkt genomförts på grund av det stora antalet tillståndshavare, i Finland cirka 9 400 taxiföretag. Transport- och kommunikationsverket (Traficom) ger ut vartannat år som en del av uppföljningen av lägesbilden över trafik tjänster en utredning av tillgänglighet i taxitrafiken samt information, som utgår

från en servicenivåundersökning, om tillfredsställelsen med taxitrafikens tjänster bland grupper med särskilda behov. I lägesbilden läggs fram samlad information om utbudet av tillgängliga taxitjänster enligt Traficoms statistiska uppföljning. Uppgifterna är en del av lägesbilden över trafiktjänster.

Dessutom anser Invalidförbundet, Polisstyrelsen, Traficom och Taksiliitto att det är viktigt med passagerarsäkerhet för personer med funktionsnedsättning. Taxiförarnas frivilliga utbildning om grupper med särskilda behov, trafikövervakning samt de förnyade bestämmelserna angående utrustningens skick för säkra resor för rullstolsburna taxipassagerare och kontroller av rätt slags användning som förnyades i samband med bedömningsgrunderna vid besiktning i november 2022.

Mål:

Kommunikationsministeriets förvaltningsområde arbetar för att främja utvecklingen av taxiförarnas kunskaper och färdigheter så att de kan assistera och transportera passagerare med funktionsnedsättning på ett tryggt sätt, särskilt i fråga om transporter som organiseras eller bekostas av samhället, som transporter enligt lagen om service till personer med funktionsnedsättning och transporter som ersätts av Folkpensionsanstalten.

Åtgärd:

61. Förbättra taxiförarnas kunskaper och färdigheter så att de kan assistera personer med funktionsnedsättning på ett tryggt sätt, särskilt i fråga om transporter som organiseras och ersätts av samhället.

Ansvariga: KM och SHM

Åtgärd 61: har genomförts

I den taxireglering som ingår i lagen om transportservice lades under våren 2021 till en frivillig modell för förarutbildning i taxitrafik som är inriktad på grupper med särskilda behov med praktiska övningar och skapades en godkännandemodell för utbildningsorganisationer och utbildningsplaner. Trots att utbildningen är frivillig lades i lagprojektet fram en önskan om att offentliga upphandlande enheter ska beakta utbildningen då de ställer krav på konkurrensutsättning.

Till exempel har Folkpensionsanstalten förutsatt i sina konkurrensutsättningar att utbildningen har genomförts före slutet av 2023. Enligt kommunikationsministeriets uppfattning har även många kommuner förutsatt i sina upphandlingskrav att utbildningen

genomförs. I taxiregleringen enligt lagen om transportservice och i de bestämmelser som gäller Transport- och kommunikationsverkets obligatoriska prov för taxiförare inkluderas betoning av kompetens om hur man handlar med grupper med särskilda behov och testning av detta, för att den allmänna förståelsen av vilka behov grupper med särskilda behov har ska öka inom taxitjänsterna.

Mål:

Kommunikationsministeriet utreder, eventuellt i lämpligt samarbete med justitieministeriet, social- och hälsovårdsministeriet och miljöministeriet, vilka problem personer med funktionsnedsättning har råkat ut för när de har använt parkeringstillstånd för rörelsehindrade i områden med privat parkeringsövervakning samt med vilka medel problemen bäst kan avhjälpas.

Åtgärd:

62. Om möjligt utreda vilka problem som förekommit vid användning av parkeringstillstånd för rörelsehindrade i områden med privat parkeringsövervakning samt med vilka medel problemen bäst kan avhjälpas.

Ansvariga: KM i samarbete med JM, SHM och MM

Åtgärd 62: har genomförts

Kommunikationsministeriet har utrett vilka problem som förekommit vid användning av parkeringstillstånd för rörelsehindrade i områden med privat parkeringsövervakning samt med vilka medel problemen bäst kan avhjälpas. Ministeriet har tagit fram en promemoria som behandlar problem med denna fråga och den gällande lagstiftningen. Till promemorian bad man om kommentarer från justitieministeriet, social- och hälsovårdsministeriet och miljöministeriet.

Enligt kommunikationsministeriets bedömning uppstår problem, som anknyter till möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att parkera sina fordon på privata områden, i regel i områden där fastighetsägare eller -innehavare kan utfärda bestämmelser som gäller parkering. Möjligheterna att parkera på vägar och i terrängen har underlättats antingen genom användningen av parkeringstillstånd för rörelsehindrade eller genom en undantagsbestämmelse som antas separat i lagen. Parkeringstillståndet för rörelsehindrade kan endast användas på vägar.

Fastighetsägare eller -innehavare kan möjliggöra parkering av fordon på området vid den fastighet som hen äger eller förvaltar. Då ska man vid parkering av fordon iaktta de bestämmelser som fastighetsägaren eller -innehavaren har utfärdat och som i praktiken kommer

till uttryck som olika slags villkor som gäller parkering. Vad gäller dessa villkor är det viktigt att observera att man inte kan avvika från dem endast på grund av att fordonets förare har ett parkeringstillstånd för rörelsehindrade. Däremot ska man före parkering på privata områden ta reda på vilka villkor som gäller för parkeringen. Dessa villkor kan också omfatta separata villkor för användningen av parkeringstillståndet för rörelsehindrade.

Kommunikationsministeriet har inte identifierat problem i den gällande lagstiftningen. Personer med funktionsnedsättning kan parkera de fordon som de använder på privata områden enligt de bestämmelser som fastighetsägaren eller -innehavaren har utfärdat. Man behöver inte möjliggöra eller underlätta sådan parkering med parkeringstillståndet för rörelsehindrade. Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning förutsätter inte heller detta, vara parkeringen på privata områden har gjorts möjligt och tillgängligt.

3.1.8 Mål och åtgärder för att stärka lika möjligheter till utbildning

Mål:

Höja utbildnings- och kunskapsnivån på alla utbildningsstadier, minska utbildningsskillnaderna och öka likvärdigheten i utbildning. Heltäckande tjänster för livslång vägledning ger lika möjligheter för livslångt lärande och kompetensutveckling.

Åtgärder:

63. Införa utvidgad läroplikt.

64. Genomföra en parlamentarisk reform av livslångt lärande.

65. Främja stödet för lärandet inom småbarnspedagogiken genom att ta fram en modell för det.

Ansvariga: UKM

Åtgärd 63: har genomförts

Åtgärd 64: har genomförts

Åtgärd 65: har genomförts

Syftet för läroplikten är att trygga de grundläggande kunskaper och den bildning som behövs i samhället och i livet för alla och främja jämlika möjligheter att utveckla sig själv i enlighet med sina förmågor och sina behov. Därtill har läroplikten som mål att höja utbildnings- och kompetensnivån, minska skillnaderna i lärandet och öka jämlikheten i utbildningen, jämställdheten och välbefinnandet bland barn och unga.

Läroplikten utvidgades med den nya läropliktslagen (1214/2020) som trädde i kraft den 1 augusti 2021 så att i fortsättningen upphör läroplikten när den läropliktige fyller 18 år eller när den läropliktige före det med godkänt resultat har avlagt studentexamen eller yrkesexamen. Utvidgandet av läroplikten syftar till att alla som avslutar den grundläggande utbildningen fortsätter sina studier och övergår antingen direkt eller efter en utbildning i övergångsskedet till utbildning på andra stadiet. Målet är att varje ung person ska avlägga en examen på andra stadiet. Detta förutsätter att även unga med funktionsnedsättning och unga som behöver särskilt stöd får studieplatser och de stödtjänster som de behöver och som deras studier förutsätter. Hela åldersklasser som har avslutat den grundläggande utbildningen har sökt till utbildning väl och en studieplats har ordnats för varje sökande antingen genom ansökan eller anvisande av studieplats.

De parlamentariska riktlinjerna för kontinuerligt lärande gavs ut den 17 december 2020. Visionen för kontinuerligt lärande är att alla har de kunskaper och färdigheter och den kompetens som behövs för ett meningsfullt liv, att var och en utvecklar sin kompetens under tiden i arbetslivet och att kompetensen förnyar arbetslivet och arbetslivet kompetensen. Ett centralt mål är att jämlikheten angående deltagandet i kontinuerligt lärande ökar, dvs. att deltagandet av så kallade underrepresenterade grupper, som drar den största nyttan av utvecklingen av kompetens, ökar. Den parlamentariska gruppen tog även fram 27 åtgärder som ska inledas för att uppnå målen. Centrala åtgärder för att öka deltagandet av underrepresenterade grupper och kompetensutveckling är ökning av handledning och uppsökande verksamhet, förnyelse av utbildningsutbudet och utveckling av förmånssystemet. Genomförandet pågår och fortsätter över regeringsperioder.

I lagen om småbarnspedagogik föreskrevs om barnets rätt till stöd som ges inom småbarnspedagogiken, det stöd som ges och genomförande av stödet samt bedömning av behovet av stöd, stödformer, stödtjänster, utfärdande av förvaltningsbeslut samt ändrings-sökande. Stödet är enligt barnets behov allmänt, intensifierat eller särskilt stöd. Stödet genomförs som en del av småbarnspedagogikens verksamhet på ett inkluderande sätt. Barnet får ett förvaltningsbeslut om intensifierat och särskilt stöd. Barnet har också, då hens behov av stöd så förutsätter, rätt att få konsultation och undervisning som ges av en speciallärare i småbarnspedagogik samt tolknings- och assistenttjänster som deltagandet i småbarnspedagogiken förutsätter och hjälpmedel. Lagen tillämpas på alla aktörer som omfattas av lagen om småbarnspedagogik. Lagen trädde i kraft den 1 augusti 2022.

Mål:

Genom utvidgad läroplikt och handledande utbildning för examensutbildning tillgodose jämlikheten för studerande med funktionsnedsättning i handledningen inom den grundläggande utbildningen, gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen samt vid övergångarna till examensinriktad utbildning.

Åtgärder:

66. Se över lagstiftningen om utbildningen i övergångsskedet så att den bättre tillgodoser studerandenas olika behov.

67. Följa upp konsekvenserna av utvidgad läroplikt och handledande utbildning för examensutbildning på utbildningsvägarna för studerande med funktionsnedsättning, funktionen av den handledning och det stöd som behövs, samt på övergången till examensutbildning och avläggande av examina.

Ansvariga: UKM

Åtgärd 66: har genomförts

Åtgärd 67: har genomförts delvis

En ny lag om utbildning som handleder för examensutbildning (1215/2020) utfärdades som en del av lagstiftningen om utvidgande av läroplikten. Utbildning som handleder för examensutbildning (Hux) slår samman påbyggnadsundervisning i den grundläggande utbildningen, utbildning som förbereder för gymnasieutbildning (LUVA) och utbildning som handleder för yrkesutbildning (VALMA) till en enhetlig utbildningshelhet i övergångsskedet. Utbildning som handleder för examensutbildning ordnas från och med den 1 augusti 2022. Från och med samma tidpunkt upphör ordnandet av påbyggnadsundervisning i den grundläggande utbildningen, LUVA och VALMA. Syftet med Hux-utbildningen är att ge studeranden färdigheter att söka till gymnasieutbildning eller yrkesinriktad examensutbildning, orientera studeranden i utarbetandet av en plan för fortsatta studier och arbetsliv och stärka studerandens förutsättningar att slutföra gymnasieutbildningens lärokurs och avlägga studentexamen efter den eller att avlägga yrkesinriktad examen.

Den 28 augusti 2019 tillsatte undervisnings- och kulturministeriet en projektgrupp och en uppföljningsgrupp för att genomföra de riktlinjer i regeringsprogrammet som gäller utvidgning av läroplikten. Lagstiftningen som gäller utvidgandet av läroplikten fastställdes i slutet av 2020 och den utvidgade läroplikten trädde i kraft 2021 en åldersklass

åt gången. Genomförandet av den utvidgade läroplikten följs upp genom en omfattande uppföljningsplan som sträcker sig till 2024. Undervisnings- och kulturministeriet och Utbildningsstyrelsen svarar för uppföljningen. Planen baserar sig på den uppföljning av genomförandet som konstateras i regeringens proposition samt de yttranden som är kopplade till riksdagens svar och de uppföljningsskyldigheter som konstateras i dem. Uppföljningsplanen innehåller flera uttalanden särskilt angående genomförandet av särskilt stöd och andra stödformer i utbildningen av personer med funktionsnedsättning och andra studerande som behöver särskilt stöd. Undervisnings- och kulturministeriet och Utbildningsstyrelsen ordnar regelbundet webbseminarier som granskar situationen för genomförandet av utvidgandet av läroplikten.

Mål:

Alla som går ut grundskolan genomgår utbildning på andra stadiet.

Åtgärder:

68. Stärka stödet för lärandet, handledningen och elevhälsan samt grundskolans kapacitet att bibringa varje elev tillräckliga färdigheter för utbildning på andra stadiet.

69. Höja läropliktsåldern till 18 år. Utvidgning av läroplikten förutsätter att utbildning på andra stadiet är avgiftsfri.

70. Integrera olika studie- och stödformer i läroplikten. Inom utvidgning av läroplikten utveckla utbildningen som handleder för andra stadiet och handledningen i övergångsskedet för att underlätta övergången till utbildning på andra stadiet.

Ansvariga: UKM i samarbete med Utbildningsstyrelsen

Åtgärd 68: har genomförts

Åtgärd 69: har genomförts

Åtgärd 70: har genomförts

Stöd för lärande i förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen har i enlighet med regeringsprogrammet stärkts under 2020–2022 med utvecklingsprogrammet Utbildning för alla. Arbetsgruppen som beredde åtgärder för att främja stöd för lärande, stöd för barnet och inkludering kom i sin slutrapport den 4 november 2022 med

förslag till att ändra lagstiftningen samt för att öka undervisningspersonalens kompetens som gäller stöd. Programmet för utveckling av studiehandledning genomfördes under regeringsperioden som en del av utvidgandet av läroplikten. En reform, som är central för den grundläggande utbildningen, är intensifierad personlig elevhandledning som trädde i kraft den 1 augusti 2021. Under 2021 gjordes i lagen om elev- och studerandevård ändringar som gällde personaldimensioneringen av psykolog- och kuratorstjänster inom elev- och studerandevården. Undervisnings- och kulturministeriet har beviljat statsunderstöd till åtgärder som utvidgandet av personaldimensioneringen i elev- och hälsovården kräver samt till att stärka och utveckla generellt inriktad elevhälsa under 2021–2023. Utbildningsstyrelsen har i grunderna för läroplanen gett bestämmelser om utarbetandet av utbildningsanordnarens elevhälsoplan från och med den 1 augusti 2023.

Läroplikten utvidgades med den nya läropliktslagen (1214/2020) som trädde i kraft den 1 augusti 2021 så att i fortsättningen upphör läroplikten när den läropliktige fyller 18 år eller när den läropliktige före det med godkänt resultat har avlagt studentexamen eller yrkesexamen. Syftet för läroplikten är att trygga de grundläggande kunskaper och den bildning som behövs i samhället och i livet för alla och främja jämlika möjligheter att utveckla sig själv i enlighet med sina förmågor och sina behov.

Utbildningen efter den grundläggande utbildningen är avgiftsfri till slutet av det kalenderår, då studeranden fyller 20 år. Undervisning, dagliga måltider, läromedel som behövs vid undervisningen samt arbetsredskap, arbetsdräkter och arbetsmaterial är avgiftsfria i utbildningen efter den grundläggande utbildningen. Dessutom är fem prov, som förutsätts för avläggandet av studentexamen som genomförs som avslutning av gymnasiets lärokurs, samt i fråga om dem omtagning av underkända prov avgiftsfria. Skolresor på minst sju kilometer och i vissa specialfall även logi- och resekostnader är avgiftsfria, när den närmaste läroanstalten ligger över 100 km från studerandens hemort eller den dagliga skolresan tar över tre timmar med det snabbaste färd sättet.

Dessutom förstärktes i samband med utvidgandet av läroplikten studiehandledningen och tjänsterna inom elevvården samt grundskolans möjligheter att erbjuda alla tillräckliga färdigheter att klara utbildningen på andra stadiet. Undervisnings- och kulturministeriet inledde ett omfattande program för utveckling av studiehandledningen som stödde och stärkte studiehandledningen i den grundläggande utbildningen, gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen. En ny lag om utbildning som handleder för examensutbildning (1215/2020) utfärdades som en del av lagstiftningen om utvidgande av läroplikten. Utbildning som handleder för examensutbildning ordnas från och med den 1 augusti 2022. Syftet med reformen av Hux-utbildningen är att ge studeranden färdigheter att söka till gymnasieutbildning eller yrkesinriktad examensutbildning, orientera studeranden i

utarbetandet av en plan för fortsatta studier och arbetsliv och stärka studerandens förutsättningar att slutföra gymnasieutbildningens lärokurs och avlägga studentexamen efter den eller att avlägga yrkesinriktad examen.

Mål:

Främja tillgängligheten, jämlikheten och jämställdheten i högskoleutbildningen.

Åtgärder:

71. I enlighet med regeringsprogrammet upprätta en tillgänglighetsplan för högskoleutbildningen, som ska behandla den sociala, regionala och språkliga jämlikheten inom högskoleutbildningen samt eventuella hinder för olika minoritetsgrupper att söka till högskoleutbildning, och utifrån en lägesbild utarbeta ett förslag om tillgänglighetsmål och åtgärdsriktlinjer.

72. Utredda hur väl jämlikhet och jämställdhet tillgodoses i högskoleutbildningen och inom FoU.

73. Ombesörja (bl.a. genom resultatstyrningen mellan undervisnings- och kulturministeriet och högskolorna) att högskolorna arbetar för jämställdhet och jämlikhet genom sina lagstadgade jämställdhets- och jämlikhetsplaner.

Ansvariga: UKM

Åtgärd 71: har genomförts

Åtgärd 72: har genomförts

Åtgärd 73: har genomförts

Tillgänglighetsplan för högskoleutbildningen¹² blev färdig i juni 2021. I planen beskrivs utifrån forskningsinformation och internationella jämförelser läget för högskoleutbildningens tillgänglighet i Finland och lagts fram mål som främjar tillgänglighet, delaktighet och mångfald i högskoleutbildningen och högskolor. Högskolorna har utarbetat sina egna tillgänglighetsplaner utifrån de gemensamma riktlinjerna för tillgänglighetsplanen för

12 Länk: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-838-0>

högskoleutbildningen under 2022. I fortsättningen rapporterar högskolorna till ministeriet om uppnåendet av målen i sina tillgänglighetsplaner och de följs upp som en del av styrprocessen mellan högskolorna och undervisnings- och kulturministeriet.

Undervisnings- och kulturministeriet beställde KOTAMO-projektet som utredde jämställdhetens, likvärdighetens och mångfaldens läge i Finlands högskolor (2021–2022). Demos Helsinki svarade för genomförandet. Projektets slutrapport gavs ut i november 2022. Utredningen fokuserade på att granska jämställdheten mellan könen och den etniska mångfalden. Utredningen baserar sig på en litteraturoversikt, en enkät riktad till högskolornas personal, intervjuer med personalen samt workshoppar med högskolornas undervisnings- och forskningspersonal som ordnades som en del av KOTAMO-projektet. I projektets slutrapport föreslogs även åtgärdsrekommendationer som bemöter observerade problemområden.

Undervisnings- och kulturministeriet genomförde under våren 2020 en förundersökning om universitetens och yrkeshögskolornas situation angående främjande av jämställdhet och likabehandling i forsknings- och utvecklingsverksamheten. I utredningen granskades särskilt högskolornas jämställdhets- och likabehandlingsplaner. Utredningens resultat togs upp i alla avtalsförhandlingar med högskolornas ledning under 2021–2024. Resultaten av utredningsprojektets andra del, dvs. KOTAMO-utredningen, gavs ut i november 2022 och dess viktigaste observationer behandlades i tillämpliga delar med högskolorna som en del av undervisnings- och kulturministeriets styrningsprocess i de halvtidsöversynsdiskussioner som fördes under hösten 2022.

3.1.9 Mål och åtgärder för att förbättra tillgången till habilitering, rehabilitering och hälso- och sjukvård

Mål:

Klienterna får behovsanpassad hälso- och sjukvård och habilitering/rehabilitering som sätts in i rätt tid.

Åtgärder:

74. Ta hänsyn till kundorientering, behovsanpassning och rättidighet i programmet Framtidens social- och hälsocentral och i andra förändringsprogram, som programmet för arbetsförmåga, strategin för psykisk hälsa och åldersprogrammet. Programmen omfattar hela befolkningen men de påverkar också tillgången till tjänster för personer med funktionsnedsättning.

75. Utveckla multiprofessionella social- och hälsocentraler som drar nytta av digitalisering, personalens expertis på olika områden och specialistkonsultationer.

76. Utveckla ledningen och personalens yrkeskompetens inom social- och hälsovården samt stödja arbetshälsan inom social- och hälsovårdssektorn.

Ansvariga: SHM i samarbete med THL

Åtgärd 74: har genomförts

Åtgärd 75: har genomförts

Åtgärd 76: har genomförts

I utvecklingsprogrammet Framtidens social- och hälsocentral (2020–2023) utvecklas en ny typ av heltäckande social- och hälsocentraler som bygger på människors behov. Ett centralt mål är att förbättra tillgången till tjänster på lika villkor och i rätt tid, och förbättra kontinuiteten i tjänsterna, och för att stödja detta förutsätts utvecklingsåtgärder för att förbättra tillgången till vård av alla projekt som får finansiering. Sådana åtgärder är bland annat kund- och servicestyrning, multiprofessionella verksamhetsmodeller, arbetsprocesser, digitala tjänster och distansmottagningar. Särskild uppmärksamhet ska riktas till att utveckla tjänsterna för de människor som behöver flera olika tjänster eller som är i behov av särskilt stöd. Syftet är att ordna social- och hälsovårdens tjänster internt integrerade och därtill behövs samarbete och integration även med social- och hälsovårdstjänster på

specialnivå samt med andra myndigheter och förvaltningar, såsom FPA, bildningsväsendet, räddningsväsendet och TE-förvaltningen. Även hänvisning till rehabilitering i rätt tid utvecklas genom att identifiera stödbehov för arbets- och funktionsförmågan. Av alla projekt som finansieras förutsätts även utveckling av psykosociala metoder i alla åldersgrupper. Utvecklingsåtgärderna fortsätter fram till slutet av 2023.

Programmet för arbetsförmåga (2019–2023) har fokuserat på att påskynda sysselsättningen av partiellt arbetslösa och utveckling av tjänster som stöder arbetsförmågan. Social- och hälsocentralens stöd för arbetsförmåga definierades som en helhet, där social- och hälsocentralen har ett multiprofessionellt team för stöd för arbetsförmågan och en kundansvarigmodell, en samordnad servicehelhet enligt kundgrupp, en individuell och koordinerad serviceväg samt metoder för kunddelaktighet. Aktiv identifiering av behovet av stöd för arbetsförmåga, kundrelation med låg tröskel utan remiss, ansvarsfull kundstyrning tills kundrelationen upphör, bedömning av servicebehovet och tillgång till service ska genomföras i social- och hälsocentralernas serviceverksamhet. På social- och hälsocentralerna svarar de multiprofessionella teamen för stöd för arbetsförmågan, som har byggts i Programmet för arbetsförmåga och som genomför sektorsövergripande samarbete till exempel med arbets- och näringsjästerna och sakkunniga på FPA, för tillhandahållandet av dessa tjänster. De tjänster som utvecklades verkade påverka deltagarnas situation och välbefinnande positivt på kort sikt. I synnerhet fick man positiva resultat av främjandet av sysselsättningen av personer med funktionsnedsättning från arbetsträning som utgår från kvalitetskriterier. Även yrkespersonernas kompetens utvecklades som en del av Programmet för arbetsförmåga. I utbildningshelheten ingick utveckling av verksamheten för samordnare av arbetsförmågan och dess utbildarutbildning samt lanseringen av nätutbildningen Stöd för arbetsförmågan för allmänheten.

Man har genomfört ett program som förbättrar social- och hälsovårdens tillräcklighet och tillgången till den, och som del av programmet bereddes en färdplan som innehåller förslag till nästa valperiod. Programmet innehåller bland annat åtgärder som stöder kompetens och arbetshälsa.

Mål:

Förbättra funktionsförmågan hos personer med funktionsnedsättning.

Åtgärder:

77. Utveckla habiliteringen och rehabiliteringen utifrån rehabiliteringskommitténs förslag 2020–2023 med hänsyn till behoven hos personer med funktionsnedsättning.

78. Se till att de nationella grunderna för överlämnande av hjälpmedel i medicinsk rehabilitering hålls aktuella.

Ansvariga: SHM tillsammans med THL

Åtgärd 77: har genomförts delvis

Åtgärd 78: har genomförts

Rehabiliteringskommitténs förslag genomfördes i olika program och projekt såsom programmet Framtidens social- och hälsocentral, Programmet för arbetsförmåga, Strategin för psykisk hälsa, Åldersprogrammet, Barnstrategin och utvecklingen av verksamhetsmodellen med familjecenter. Man samarbetade med dessa program, så att rehabiliteringen skulle integreras som en del av arbetet för att utveckla programmen. Vid utvecklingen av åtgärder beaktades även vilka rehabiliteringsbehov personer med funktionsnedsättning har. I december 2022 publicerades Grunder för hänvisande till medicinsk rehabilitering 2022: Guide för social- och hälsovårdspersonal och de som arbetar med rehabilitering som utarbetades i brett samarbete med sakkunniga från olika områden samt funktionsrätts- och patientorganisationer. Handbokens mål är att harmonisera praxisen för medicinsk rehabilitering samt att rikta uppmärksamhet till särdragen hos medicinsk rehabilitering av olika åldersgrupper samt tidig identifiering av rehabiliteringsbehovet. Uppföljningsrapport för reform av rehabilitering Reformen av rehabiliteringen 2020–2022: Beskrivning och utvärdering av genomförandet av reformen gavs ut under hösten 2022 och den innehåller en detaljerad bedömning av genomförda åtgärder.

Rehabilitering har utvecklats utifrån förslag av kommittén som dryftat en reform av rehabiliteringssystemet. Genomförandet av reformen av rehabilitering har genomförts tillsammans med olika ministerier i olika program som baserar sig på regeringsprogrammet, såsom utvecklingsprogrammet för Framtidens social- och hälsovårdscentral, Ändringsprogrammet för barn- och familjetjänster (LAPE), Programmet för arbetsförmåga och

programmet ARBETE2030. Dessutom har reformen av rehabilitering genomförts som en del av genomförandet av Strategin för psykisk hälsa, reformen av den sociala tryggheten samt reformen av arbets- och näringstjänsterna.

Som en del av Framtidens social- och hälsovårdscentral genomförs under 2021–2023 helheten Fungerande rehabilitering inom social- och hälsovården som riktas till utveckling av rehabilitering. Som ett resultat av utveckling har processer och tjänster i välfärdsområdenas rehabilitering utvecklats enligt god rehabiliteringspraxis i olika åldrar. För barn och unga har utveckling av neuropsykiatrisk rehabilitering varit en särskild prioritering, för personer i arbetsför ålder utveckling av FPA:s yrkesinriktad rehabilitering och arbetspensionsrehabilitering, utveckling av tjänster för stöd för arbetsförmågan till social- och hälso-centraler och utveckling av psykisk hälsa i arbetslivet. I fråga om åldringar har i synnerhet hemrehabilitering varit föremål för utveckling.

Som resultat av arbetet som utfördes i en trepartsarbetsgrupp bereddes två regeringens propositioner. Under 2021 lämnade statsrådet regeringens proposition RP 152/2021 rd till riksdagen om nya kontrollpunkter vid 150 och 230 dagen under sjukdagpenningssperioder. Under 2022 lämnade statsrådet regeringens proposition RP 181/2022 rd till riksdagen om ändring av sjukförsäkringslagen, lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner samt arbetspensionslagarna. Syftet med dessa ändringar är att säkerställa tillräckligt stöd under en sjukdom och hänvisning till rehabiliteringstjänster så tidigt som möjligt.

I december publicerades handboken Grunder för hänvisande till medicinsk rehabilitering 2022, vars mål är att harmonisera ordnande av medicinsk rehabilitering som definieras i 29 § i hälso- och sjukvårdslagen och utgöra en guide för yrkespersoner inom social- och hälsovården och andra som arbetar med rehabilitering. Utgångspunkten för guiden har varit att stärka kundens delaktighet bland annat i att definiera rehabiliteringsbehovet och målen och planeringen av rehabiliteringen samt att tydliggöra hänvisningen till rehabilitering.

Reformen av rehabiliteringen utvärderades i en utvärderingsrapport som kom ut i november 2022: Reformen av rehabiliteringen 2020–2022. Beskrivning och utvärdering av genomförandet av reformen¹³.

13 Länk: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164422/STM_2022_23.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Grunderna för utlämnande av hjälpmedel för medicinsk rehabilitering uppdaterades i omfattande samarbete med funktionsrättsorganisationer och sakkunniga. Uppdaterad handbok Nationella grunder för utlämnande av hjälpmedel för medicinsk rehabilitering 2023: Handbok för yrkesfolk som arbetar med hjälpmedel och anvisningar till klienter¹⁴ gavs ut i mars 2023.

3.1.10 Mål och åtgärder för att stärka sysselsättning och tillgång till arbete på lika villkor

Mål:

Inleda utveckling av digitala sysselsättningstjänster.

Åtgärder:

79. Inom mer omfattande utveckling av bedömning av servicebehovet inleda utveckling av ett digitalt verktyg för identifiering av behovet av tjänster som stöder arbetsförmågan. I detta ingår integration av webbtjänsten Vägar till arbetslivet i arbets- och näringstjänsternas plattform Jobbtorget.

Ansvariga: ANM och SHM

Åtgärd 79: har genomförts

Social- och hälsovårdsministeriet gav ut i februari 2023 Färdplanen för digitalisering av tjänster som främjar arbets- och funktionsförmågan. Syftet är att lyfta fram fördelar och möjligheter med digitaliseringen och hur digitaliseringen av tjänsterna för arbetsförmåga och rehabilitering kan utvecklas. Som en del av Programmet för hållbar tillväxt genomförs även arbete med att utveckla ett digitalt verktyg för självutvärdering av arbets- och funktionsförmågan 2023–2024.

Webbplatsen Alla med i arbetslivet, som administrerades av Utvecklings- och förvaltningscentret, stängdes i slutet av april 2022. Innehåll på webbplatsen integrerades som en del av arbets- och näringstjänsternas ekosystem Jobbmarknaden, emellertid inte som sådana, utan ofta i ett sammanfattat format och så att både tillgänglighet och kognitiv tillgänglighet beaktades.

14 Länk: [Nationella grunder för utlämnande av hjälpmedel för medicinsk rehabilitering 2023: Handbok för yrkesfolk som arbetar med hjälpmedel och anvisningar till klienter](#)

Mål:

Förbättra inriktningen av arbets- och närings tjänsterna.

Åtgärder:

80. Se över servicedesignen i arbets- och närings tjänsterna med hjälp av funktionsrättsorganisationernas sakkunskap. Integrera i tjänsterna sådana stödelement som underlättar rekrytering.

Ansvariga: ANM

Åtgärd 80: har genomförts

Pilotförsöken med arbets- och närings tjänster i projektet för omformning av arbets- och närings tjänsterna inom Programmet för arbetsförmåga genomfördes under 2021–2022. Pilotförsök inleddes på åtta olika arbets- och näringsbyråers områden. Syftet med arbets- och näringspilotförsöken var att påverka sysselsättningen av partiellt arbetsföra och ökad efterfrågan på arbetskraft genom att utveckla arbets- och närings tjänsterna till exempel med tanke på beaktandet av serviceinnehåll, bedömning av servicebehovet och beaktandet av behovet av stöd för arbetsförmågan samt med tanke på stöd för arbetsgivarna. En central tanke var dessutom att öka efterfrågan på partiellt arbetsföra arbetskraft samt att utnyttja organisationernas särskilda kompetens.

Som en följd av pilotförsöken förbättrades kvaliteten på arbets- och näringsbyråernas och organisationernas samarbete och dess volym, och utbyte av information ökade. Samarbetet genomfördes koordinerat med Vates-stiftelsen. Organisationerna deltog i projektet till exempel som sakkunniga, informationsproducenter och -distributörer, serviceproducenter eller i planeringen av service. Organisationerna hade särskilt mycket kunskaper bland annat om stöd för sysselsättning av partiellt arbetsföra, understödda tjänster och servicevägar samt till exempel om stöd för arbets- och funktionsförmågan.

Arbets- och näringspilotförsöken upphörde i slutet av 2022. Arbets- och näringspilotförsöken uppnådde väl sina mål om att bättre identifiera behovet av stöd för arbetsförmågan hos partiellt arbetsföra, erbjuda partiellt arbetsföra individuella tjänster som ges i rätt tid för arbetsförmågan och sysselsättning, främja uppkomsten av arbetstillfällen för partiellt arbetsföra samt utveckla för arbetstagare tjänster som underlättar rekryteringen av partiellt arbetsföra och sänka rekryteringströskeln.

Mål:

Öka arbete i anställning genom att utveckla övergångsarbetsmarknaden.

Åtgärder:

81. Etablera i Finland en systematisk och målinriktad aktör på övergångsarbetsmarknaden utifrån erfarenheter från svenska Samhall Aktiebolag samt resultaten av försöket med arbetsbanker. Avsikten är att stärka möjligheterna för partiellt arbetsföra personer och andra i svår ställning att övergå till den öppna arbetsmarknaden genom att erbjuda ett subventionerat arbete samt den utbildning och annat sådant stöd som behövs för att de ska kunna övergå till den öppna arbetsmarknaden. Tanken är också att erbjuda tillräckligt långvarigt arbete även till personer som inte kan få anställning på den öppna arbetsmarknaden. Ett utredningsarbete inleds där innehållet i Finlands modell, organiseringen av verksamheten, finansieringsformerna och andra verkställighetsarrangemang definieras. Målet är att verksamheten inleds senast 2022.

Ansvariga: ANM och SHM

Åtgärd 81: har genomförts

Arbetsminister Tuula Haatainen inledde under hösten 2020 en utredning om Finlands modell för partiellt arbetsföra personer, generaldirektör Hannu Mäkinen utsågs till utredare. Lagen om Jobbkanalen Ab (242/2022) trädde i kraft den 1 juli 2022. I lagen föreskrivs om principer för bolagets verksamhet. Bolagets verksamhet inleddes stegvis under 2022. Bolagets uppgift, som är inskriven i lagen, är att främja partiellt arbetsföra personers samsättning och stödja partiellt arbetsföra vid övergång till den öppna arbetsmarknaden.

Jobbkanalen Ab är ett företag som fungerar med en ny slags affärsidé. De som anställs av bolaget står i arbetsavtalsförhållande till bolaget, som sedan säljer deras arbetsinsats vidare till kunderna. Bolagets mål är att förbättra och stödja arbetstagarnas kompetens och arbetsmarknadsfärdigheter så att de självständigt ska kunna hitta arbete på den öppna arbetsmarknaden. Lönen och övriga anställningsvillkor vid Jobbkanalen bestäms enligt arbetslagstiftningen och det kollektivavtal som tillämpas. Jobbkanalen kompletterar verksamheten i samhälleliga företag som integrerar i arbete eller serviceproducenter inom den tredje sektorn.

Mål:

Öka arbete i anställning på den öppna arbetsmarknaden.

Åtgärd:

82. Öka tillämpningen av sysselsättningskriteriet vid offentlig upphandling genom ett samprojekt med Kommunförbundet. Införa en handlingsmodell som utarbetats i ett antal ESF-projekt. I projektet anlitas regionala samordnare för att hitta sysselsättning åt personer med funktionsnedsättning.

Ansvariga: ANM

Åtgärd 82: har genomförts

Programmet för att påskynda sysselsättningen avslutades i mars 2023. Kommunförbundet riksomfattande projekt för att påskynda sysselsättningen samt temagruppen Social hållbarhet i åtgärdsprogrammet för verkningsfull upphandling har som mål att öka användningen av upphandlingsvillkor i sina verksamheter. Dessutom har verksamhetsmodellen utvecklats för att säkerställa smidigt genomförande. Upphandlingsvillkoret kan riktas direkt till partiellt arbetsföra eller indirekt så att man i rekryteringsskedet hänvisar partiellt arbetsföra till arbetsplatserna i fråga, om villkoret i övrigt uppfylls (till exempel arbetslöshetens längd). Projektet har inte haft någon egentlig regionkoordinatorsverksamhet. I projektet genomfördes regionala pilotförsök i sju kommuners upphandlingar. Dessutom är det möjligt att fortsätta regional utveckling och pilotverksamhet under den ESF+-period som har börjat. På Kommunförbundets webbplats finns en elektronisk handbok som togs fram under programmet för att påskynda sysselsättningen¹⁵.

15 Länk: <https://www.kuntaliitto.fi/tietotuotteet-ja-palvelut/verkkojulkaisut/hankinnoilla-tyollistamisen-opas>

3.1.11 Mål och åtgärder för att stärka tillfredsställelse levnadsstandard och social trygghet

Mål:

Beakta rättigheterna för personer med funktionsnedsättning vid reformen av klientavgiftslagen, inklusive samordningen av klientavgiftslagen och lagen om service och stöd på grund av handikapp som ska ses över.

Åtgärd:

83. Effektivisera regleringen av sänkning och efterskänkning av klientavgifter.

Ansvariga: SHM

Åtgärd 83: har genomförts

I den partiella reformen av lagen om klientavgifter, varav den större delen trädde i kraft i juli 2021, förstärktes regleringen som gäller nedsättning och efterskänkande av avgift. Lagen framhäver prioriteringen av nedsättning eller efterskänkande av klientavgifter i förhållande till utkomstskyddet. Dessutom föreskrivs i lagen om välfärdsområdets skyldighet att informera klienten om möjligheten till nedsättning och efterskänkande av avgift. Målet är att klienterna inte ska bli tvungna att ty sig till utkomststöd för att klara av klientavgifterna.

Mål:

Förbättra utkomsten för personer med funktionsnedsättning.

Åtgärd:

84. Införa en linjär modell för bättre samordning av den sociala tryggheten och arbete.

Ansvariga: SHM

Åtgärd 84: har inte genomförts

En linjär modell bereddes länge i enlighet med regeringsprogrammet i en arbetsgrupp där centrala arbetsmarknadens centralorganisationer, Handikappforum rf, Arbetspensionsförsäkrarna TELA rf, Pensionsskyddscentralen, FPA och social- och hälsovårdsministeriet

deltog. Arbetsgruppen nådde slutligen inte överenskommelse särskilt i fråga om hur den linjära modellen skulle ha genomförts i fråga om personer som får delinvalidpension. Den linjära modell, som behandlades under arbetet, skulle ha försämrat de totala inkomsterna för de personer som får delinvalidpension som arbetar med den nuvarande inkomstgränsen på grund av den linjära minskning som görs i pensionen. I den linjära modell som planerades skulle pensionen ha minskats då det skyddade beloppet skulle ha överskridits och det skyddade beloppet skulle ha varit mindre än den nuvarande inkomstgränsen.

Enligt regeringsprogrammet bereds ändringar av arbetspensionslagstiftningen i treparts-samarbete, och därmed avbröts utarbetandet av modellen i juli 2022.

Åtgärd:

85. Inom totalreformen av den sociala tryggheten beakta utvecklingen av utkomsten för personer med funktionsnedsättning.

Ansvariga: SHM

Åtgärd 85: har genomförts

Den 19 mars 2020 tillsatte statsrådet en parlamentarisk kommitté för social trygghet för två riksdagsperioder (23.3.2020–31.3.2027). Kommittén har som uppgift att bereda en reform av den sociala tryggheten. Kommittén behandlar grundskyddet, det inkomstrelaterade skyddet, utkomststödet, kopplingen mellan dem och deras finansiering samt åtgärder för att sammanpassa tjänsterna med förmånerna bättre än i dag. Funktionsrättsorganisationerna är representerade i kommitténs permanenta sakkunniga. Företrädaren för delegationen för rättigheter för personer med funktionsnedsättning VANE har varit medlem i kommitténs sektion för arbets- och funktionsförmåga.

Mellanrapporten av kommittén för social trygghet som sammanställer arbetet gavs ut den 16 mars 2023, varefter den sändes till en omfattande remissbehandling. Mellanrapporten innehåller kommitténs förslag till kommande regeringar angående en reform av den sociala tryggheten samt riktlinjer för arbetet under kommitténs andra period. Förslagen gäller bland annat barns och familjers sociala trygghet, förmåner i anknytning till arbetsförmåga och arbetsoförmåga, utkomstskydd för arbetslösa, studier och kompetensutveckling, stöd för boende, utkomststöd, förmånsprocesser och servicestigar, genomförande av den sociala tryggheten och digitalisering samt förenhetligande och sammanslagning av orsaksbaserade grundskyddsförmåner med beaktande av förtjänstskyddet. Kommitténs arbete fortsätter under den andra perioden enligt den kommande regeringens beslut.

3.1.12 Mål och åtgärder för deltagande i kulturliv, rekreation, fritidsverksamhet och idrott

Mål:

Främja deltagande i konst- och kulturverksamhet för personer med funktionsnedsättning.

Åtgärder:

86. Stödja riksomfattande funktionsrättsorganisationers och funktionsrättsammanslutningars konst- och kulturverksamhet, som Teatteri Totti (f.d. Kuu-rojen Teatteri), samt projekt och verksamhet för att tillgängliggöra konst och kultur.

87. Införliva främjande av tillgänglighet och jämlikhet som ett moment i UKM:s kriterier för understöd till konst- och kulturområdet.

Ansvariga: UKM

Åtgärd 86: har genomförts

Åtgärd 87: har genomförts

Centret för konstfrämjande Taike understödde under 2023 funktionsrättsorganisationernas och -samfundens verksamhet samt projekt som förbättrar konstens tillgänglighet samt projekt som ökar delaktigheten med 1 082 000 euro. Taikes stöd riktades under 2023 som verksamhetsbidrag till tio samfund, och som specialunderstöd till 17 samfund i olika delar av Finland. Bland annat Finlands Dövas Förbund, Autism Finland, Kettukiry, Näkövammaisten kulttuuripalvelu ry samt Tröskeln rf. Funktionsrättsorganisationernas verksamhet har understötts inom ramen för statsunderstödsverksamheten med ettåriga verksamhetsbidrag (bland annat Teatteri Totti ja DUV-teatern). Teatrarna har också genomfört samarbete med till exempel yrkestearrar, vilket har bidragit till att hitta nya publikers och främjat tillgängligheten. Centret för konstfrämjande hade under 2019–2022 i sina experttjänster inom kulturellt välbefinnande stärkande av outsider-konst som ett tema. Centrala åtgärder var bland annat stärkandet av arbetsförutsättningarna för konstnärer som behöver särskilt stöd samt förbättring av specialkonstverksamhetens synlighet i konstfältet.

Undervisnings- och kulturministeriet har vid utdelning av understöd beaktat kriterier som gäller främjande av tillgänglighet och likabehandling.

Mål:

Öka medvetenheten om tillgänglighet i kulturverksamheten.

Åtgärd:

88. Tillhandahålla kulturaktörer information och stöd om tillgänglighet och mångfald, speciellt genom den riksomfattande tjänsten Kultur för alla.

Ansvariga: UKM

Åtgärd 88: har genomförts

Till tjänsten Kultur för alla grundläggande uppgifter hör att stödja konst- och kulturaktörer i tillgänglighets- och mångfaldsfrågor till exempel genom konsultation, utbildningar och olika kartläggningar och utredningar. Exempel på verksamheten under 2020–2022: Tjänsten producerade för museibranschen och tillämpat för andra branscher en checklista för tillgänglighet och mångfald på finska, svenska och engelska. Tjänsten ordnade i samarbete med Invalidförbundets Esteettömyyskeskus ESKE två nätkurser om främjande av tillgänglighet (Edistä saavutettavuutta) som är öppna för alla. Tjänsten gav konsultservice och ordnade mycket utbildning om tillgängligheten i kulturfältets nättjänster samt distans- och hybridevenemang. Möjligheterna att vara verksamma som yrkespersoner inom konstfältet för konstnärer med funktionsnedsättning och teckenspråkiga konstnärer har främjats genom de två följande projekten: Matkalla – Mentorointi ja portinvartijavalmenus vammaisten taiteentekijöiden urapolkujen kirittäjiksi och Tilaa taiteilijuuteen – vammaisten ja viittomakielisten taiteilijoiden yhdenvertaisuus. Museer uppmuntrades till att synliggöra funktionsnedsättningshistorien med hjälp av nätkliniker i samarbete med Tammerfors universitet. Kaikukeskus, som drivs av tjänsten, samarbetade med kulturaktörer och kommunernas kulturväsenden särskilt för att främja social och ekonomisk tillgänglighet. Tillgänglighets- och mångfaldsfrågor var centrala också i det nordiska normkritiska ledarskapsnätverket som samordnades av tjänsten.

Mål:

rämja tillgängliga bibliotekstjänster.

Åtgärd:

89. Inkorporera i resultatmålen för Biblioteket för synskadade Celia under perioden 2020–2023 att utveckla webbtjänsterna, främja tillgängligheten i publicering och läsande, förbättra tillgången till tjänster, ta fram produkter och tjänster för barn och unga, samt komplettera tillgänglig publicering med Celias utbud av böcker.

Ansvariga: UKM i samarbete med biblioteket Celia

Åtgärd 89: har genomförts

Tillgänglighetsbiblioteket Celias kundregister innehöll i slutet av 2022 över 70 000 personkunder som hade använt utlåningstjänsterna över 1 250 000 gånger. 89 procent av kunderna använde digitala tjänster. Enligt den förnyade strategin för barn och unga hade biblioteket främjat läskunnighet och läsande bland barn och unga. Tillgänglig publicering har främjats särskilt med hjälp av utbildningar, material och evenemang. Biblioteket har producerat årligen i genomsnitt cirka 1 300 tillgängliga publikationstitlar.

Lagen om ämbetsverk reformerades 2021–2022 och den nya lagen om Tillgänglighetsbiblioteket Celia (787/2022) trädde i kraft i början av 2023. Den nya lagen preciserar bibliotekets uppgifter samt bibliotekets roll som en expert inom tillgänglig publicering. Samtidigt ändrades ämbetsverkets namn.

Mål:

Främja inkluderingen i idrottsaktiviteter för personer med funktionsnedsättning.

Åtgärder:

90. Till kriterierna för allmänt understöd till idrottsorganisationerna tillägga skyldighet att upprätta jämlikhets- och jämställdhetsplaner som inbegriper inkludering av personer med funktionsnedsättning i idrotten. Det har hållits utbildningar om planerna för understödstagare.

91. Inkludera parasport i utvecklingsstödet för föreningsverksamhet och i utvecklingsunderstöden för en motionsinriktad livsstil.

92. Tillämpa jämlikhet som ett specifikt kriterium i utlysningar av UKM:s och regionförvaltningsverkens statsunderstöd till Skolan i rörelse och fysiska aktiviteter under skoldagen. Understöd har beviljats specifikt till projekt som uttryckligen utvecklar möjligheterna för barn och unga som behöver särskilt stöd att delta i fysiska aktiviteter under skoldagen.

Ansvariga: UKM

Åtgärd 90: har genomförts

Åtgärd 91: har genomförts

Åtgärd 92: har genomförts

I ansvarskriterierna för allmänna understöd till organisationer som främjar idrott ingår en förutsättning om organisationernas jämställdhets- och likabehandlingsplan. Undervisnings- och kulturministeriet bedömer och följer upp kvaliteten på planerna och genomförandet av dem. Bedömningen av planerna påverkar övervägandet av beloppet på understödet till varje organisation. I bedömningen för 2021 genomfördes en omfattande bedömning i fråga om ansvarskriterierna (15 procent av anslaget). Nästa gång görs en lika grundlig bedömning i fråga om understöden för 2025. Under de mellanliggande åren 2022, 2023 och 2024 följer ministeriet upp genomförandet av verksamheten och ändringar. Finlands olympiska kommitté har ordnat i samarbete med UKM för organisationer kliniker, där temat också har varit likabehandling, inklusive deltagandet av personer med funktionsnedsättning i idrott. Undervisnings- och kulturministeriet utredde i samband med ansökan om understöd under 2023 om integrationen av parasport har gjort framsteg i grenförbundens verksamhet.

I stödet för utveckling av föreningsverksamhet är målet att främja jämlika, jämställda och tillgängliga möjligheter till sportaktiviteter för barn och unga. Bland projekt som får understöd finns det årligen sådana som främjar motion bland barn som behöver särskilt stöd. Antalet projekt som får understöd och som innehåller tillämpad sport, paraidrott och parasport har varierat mellan 19–53 under 2020–2023. I praktiken beviljas nästan alla ansökningar, som innehåller åtgärder som anknyter till motion bland barn och unga med funktionsnedsättning, understöd. Därmed kan man konstatera att projekten i fråga har bra framgång i ansökningsprocessen. Föreningsstödet får årligen allt som allt cirka 700 ansökningar och anslaget räcker till att stödja cirka 50 procent av projekten.

Målet för riksomfattande och lokala utvecklingsunderstöd för en motionsinriktad livsstil är en inkluderande motionskultur som är öppen för alla och där såväl möjligheterna som resultaten i motionsverksamheten och -tjänsterna och i tillgången till dem är jämlika och likvärdiga för olika befolkningsgrupper. Under 2019–2023 har man årligen understött flera projekt som gäller tillämpad motion och parasport i de riksomfattande projekten för en motionsinriktad livsstil. I regel har alla projekt som bedöms vara högklassiga och ändamålsenliga beviljats understöd. Under 2020–2021 angav 47 procent av de lokala utvecklingsprojekten för en motionsinriktad livsstil som beviljats kommuner att främjande av likabehandling är ett mål för projektet och 32 procent beskrev åtgärder för att uppnå målet. Likabehandling har varit utgångspunkten och en övergripande princip för understöds-kriterierna, och detta gäller alla riksomfattande och lokala projekt.

Målet för riksomfattande och lokala utvecklingsunderstöd för en motionsinriktad livsstil är en inkluderande motionskultur som är öppen för alla och där såväl möjligheterna som resultaten i motionsverksamheten och -tjänsterna och i tillgången till dem är jämlika och likvärdiga för olika befolkningsgrupper. Bland de riksomfattande utvecklingsprojekten pågick det två tvååriga projekt för tillämpad motion för barn i skolåldern: Valteri-skolans

projekt Iloon yli esteiden och Finlands Gymnastikförbunds projekt Liiku mun kaa. Dessutom samlades i Likes/Jamks projekt Tulokortti information om motion för barn och unga och främjande av den i Finland för första gången också i fråga om barn med funktionsbegränsningar. Årligen har man även understött flera riksomfattande projekt som har utvecklat kompetensen inom tillämpad motion eller en kunskapsbas i fråga om olika befolkningsgrupper.

Programmet Skolan i rörelse har med finansiering från UKM understött lokala aktörer i att göra skolornas verksamhetskultur mer motionsinriktad. Jämlik och tillgänglig verksamhet är centrala principer och mål för programmet. Programmet Skolan i rörelse ordnade under våren 2023 ett möte för kommunkoordinatörnätverket Skolan i rörelse ett möte, där man behandlade likabehandling i verksamheten Skolan i rörelse. Innehållen var övergripande likabehandling, tillämpad motion, tillämpning av Move!-mätningarna samt beaktande av inkluderande motion ur olika perspektiv. Cirka hälften av specialskolorna på grundskolenivån i Finland har registrerat sig i programmet Skolan i rörelse.

I december 2022 beviljades 80 projekt understöd för högstadiernas Skolan i rörelse-verksamhet. Projekten skulle rikta särskild uppmärksamhet till tillgänglig verksamhet samt möjligheterna med tillämpad motion. I ansökan skulle man beskriva hur projektets verksamhet och de förväntade resultaten främjar jämställdhet och likabehandling bland skolelever och studerande. Jämställdhet nämnder i 25 ansökningar och likabehandling i 20 ansökningar. Begreppet tillgänglighet nämndes i cirka tio ansökningar.

Mål:

Främja uppförande av tillgängliga idrottsanläggningar.

Åtgärder:

93. Se över riktlinjerna för uppförande av idrottsanläggningar.

94. Tillgänglighet är ett av kriterierna för statliga understöd till uppförande av idrottsanläggningar.

Ansvariga: UKM

Åtgärd 93: har genomförts

Åtgärd 94: har genomförts

Ett nytt riktgivande dokument för uppförande av idrottsanläggningar har utarbetats under den gångna regeringsperioden. Det riktgivande dokumentet tas i bruk under hösten 2023. I dokumentet definieras att ansökningar om statsunderstöd ska innehålla en redogörelse

för projektets tillgänglighet. Ett av understödkriterierna är att projektet främjar tillgänglighet inom motion och toppidrott. I fråga om forsknings- och utvecklingsarbete anger i det riktgivande dokumentet som ett tema som understöds: funktionell utveckling av motionsplatser med tanke på kvalitet, trivsel, driftsekonomi, dimensionering, mångsidig användning och tillgänglighet. I det riktgivande dokumentet beskrivs även den lagstiftning som främjar tillgänglighet, läget för motionsbeteendet bland personer med funktionsbegränsningar samt lyfta fram kunskapsbasen om utmaningar som gäller tillgänglighet på motionsplatser.

Det riktgivande dokumentet för uppförande av idrottsanläggningar, som styr strategiskt uppförandet av idrottsanläggningar, betonar genomförandet av tillgänglighet. Utlysningen innehåller kravet om att projektet ska främja jämställdhet och likabehandling inom motion och toppidrott. Som bilagor till ansökningar om understöd för uppförande av idrottsanläggningar krävs att projektplanens motivering innehåller genomförandet av de mål som gäller tillgänglighet och likabehandling samt att man lämnar in en tillgänglighetsredogörelse om projektet. Förverkligandet av tillgänglighet granskas i byggnadsplanerna och i slutkontroller av projekten granskas att tillgänglighet har förverkligats.

I anvisningar för uppförande av idrottsanläggningar, som genomförs som forsknings- och utvecklingsprojekt för uppförande av idrottsanläggningar, vägleder man till tillgängliga lösningar. Dessutom har understöd beviljats utredningar som gäller tillgänglighet.

Mål:

Främja lika möjligheter för personer med funktionsnedsättning att använda ungdomsarbetsplatser och delta i ungdomsverksamhet.

Åtgärder:

95. Fortsätta arbeta för kampanjen Område fritt från diskriminering 2022–2023 i enlighet med det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik. I kampanjen ingår målinriktad kommunikation, material och utbildning för aktörer på ungdomsområdet.

96. I enlighet med programmet se över likställighets- och jämlikhetsplanerna enligt ungdomslagen, inklusive målen och åtgärderna för att förebygga diskriminering. Verkställa kompletterande och aktiverande åtgärder utifrån iakttagelserna.

Ansvariga: UKM

Åtgärd 95: har genomförts

Åtgärd 96: har genomförts delvis

Justitieministeriet har som en del av genomförandet av det riksomfattande programmet tillsammans med ungdomssektorns takorganisation Allians, nätverket Kanonen, Seta ry och Förbundet för Mänskliga Rättigheter genomfört kampanjen Område fritt från diskriminering som riktades till ungdomssektorn. Som en del av kampanjen togs fram riktlinjerna "Syrjinnästä vapaa nuoristotila" (Ungdomslokal fri från diskriminering), ett nyhetsbrev med likabehandlingstema till aktörer i ungdomssektorn, olika språkversioner av kampanjmärket samt ordnades två webbseminarier. Kampanjens syfte var att stärka färdigheterna hos vuxna som arbetar med ungdomar att ingripa i diskriminering och stödja ungdomar som drabbas av diskriminering eller trakasserier.

Jämställdhets- och likabehandlingsplaner för organisationer i ungdomssektorn har granskats och granskningsresultaten blev färdiga under sommaren 2022. Enligt utredningen har majoriteten av organisationerna i ungdomssektorn en likabehandlings- och/eller jämställdhetsplan och olika likabehandlingsgrunder har inkluderats övergripande i planerna. Den största delen av planerna innehåller både mål och åtgärder för att främja likabehandling och jämställdhet, både i fråga om medlemmar och organisationernas personal. Den största delen av organisationerna samlar även in feedback om genomförandet av planerna. För närvarande planeras fortsatta åtgärder utifrån granskningen. Man har bland annat diskuterat stöd för möjligheter att anmäla trakasserier och rådgivning till offer för trakasserier.

Mål:

Förbättra tillgängligheten i tv-tjänsterna i samband med ändring av lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation.

Åtgärd:

97. Stegvis öka tillgängligheten i medietjänster bland annat genom att utvidga tillgänglighetskraven till beställ-tv-utbud, öka skyldigheten att upprätta rapporter och planer samt kvalitetskraven på textning.

Ansvariga: KM

Åtgärd 97: har genomförts

Transport- och kommunikationsverket styr och övervakar att tillhandahållare av audiovisuella innehållstjänster iakttar de tillgänglighetskrav som föreskrivs i lagstiftningen. Gäller audiovisuella medietjänster i anknytning till 7 § i AVMS-direktivet. Transport- och kommunikationsverket har sammanställt de första handlingsplanerna som gäller tillgänglighet för 2022–2023. Informationen har publicerats på ämbetsverkets webbplats. I fortsättningen

begärs handlingsplaner vartannat eller vart tredje år. Aktörernas rapporter om åtgärder som har främjat tillgänglighet insamlas för första gången i början av 2024. Därefter begärs rapporter till ämbetsverket vid behov.

Ljud- och textningstjänstskyldigheten har utvidgats genom lagändring till att också gälla beställ-tv (RP 98/2020). Yles, Nelonens och MTV:s beställ-tv ska införa ljud- och textningstjänst till 30 procent av de programutbud som avses i 211 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation, och i rapportering enligt nämnda paragraf ska särskild uppmärksamhet riktas till tillgängligheten i beställ-tv.

3.1.13 Mål och åtgärder för att stärka rättigheterna för personer med funktionsnedsättning i internationellt samarbete

Mål:

Främja rättigheterna för personer med funktionsnedsättning i internationellt samarbete.

Åtgärd:

98. Aktivt lyfta fram rättigheterna för personer med funktionsnedsättning i EU:s, FN:s, Europarådets, OSSE:s och om möjligt också i andra internationella organisationers verksamhet samt i globala policyprocesser och förhandlingar.

Ansvariga: UM

Åtgärd 98: har genomförts

Finlands utrikes- och säkerhetspolitik utgår från de mänskliga rättigheterna. Ett av de övergripande målen för Finlands människorättspolitik och utvecklingspolitik är likabehandling med betoning på förverkligandet av rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Rättigheterna för personer med funktionsnedsättning har en stark koppling också till andra prioriteringar inom människorättspolitik, såsom kvinnors rättigheter samt mänskliga rättigheter och digitalisering.

Finland handlar och påverkar aktivt för att främja rättigheterna för personer med funktionsnedsättning i internationella organisationer såsom i EU och FN bland annat i form av tal, ställningstaganden, resolutionsförhandlingar och organisering av evenemang.

Som medlem i FN:s råd för mänskliga rättigheter 2022–2024 riktar Finland särskild uppmärksamhet till rättigheterna för personer med funktionsnedsättning, inklusive rättigheterna för kvinnor och flickor med funktionsnedsättning. Som medlem i rådet för mänskliga rättigheter har Finland aktivt främjat rättigheterna för personer med funktionsnedsättning bland annat genom att stärka språket i resolutioner, i nationella, Europeiska unionens och nordisk-baltiska inlägg samt genom att under ledning av utrikesminister Haavisto tillsammans med Abilis-organisationen ordna ett sidoevenemang på hög nivå om personer med funktionsnedsättning och konflikter samt ett evenemang om artificiell intelligens och rättigheterna för personer med funktionsnedsättning. Finland har även stött civilsamhällets och människorättsförsvarens deltagande i rådets arbete.

Finlands representation vid FN i New York ordnade ett publiceringsevenemang för rapporten av specialrapportören om rättigheter för personer med funktionsnedsättning under hösten 2022. Finland stöder och har som mål att främja möjligheterna för företrädare för civilsamhället, inklusive funktionsrättsorganisationer, att delta i FN.

Finland ingick åtaganden som anknyter till inkludering av personer med funktionsnedsättning på toppmötet Global Disability Summit 2022. Finlands åtaganden inför toppmötet bereddes på utrikesministeriet i samråd med finländska funktionsrättsorganisationer. På toppmötet ordnade Finland ett sidoevenemang om inkluderande utbildning.

Finland har aktivt främjat rättigheterna för personer med funktionsnedsättning samt kön och funktionsnedsättningar som ett övergripande tema (Eu och FN) i förhandlingar, på sidoevenemang, i tal, på besök samt på bilaterala möten med företrädare för multilaterala organisationer och deras förvaltningsorgan.

Finlands mandatperiod som ordförande för mötet för parterna i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning 2021–2022 betonade civilsamhällets deltagande och ökande av tillgänglighet i FN-systemet. Finland lyckades främja tillgänglighet och deltagande under sin ordförandeperiod. Finlands framgångar noterades också i FN:s generalsekreterares rapport, där det konstateras att mötet för konventionsparterna utgör en modell för möten som inkluderar personer med funktionsnedsättning. I ordförandeperioden ingick ett lättläst mötesprogram och bakgrundsdokument samt en ungdomsdelegat som talare.

Som en del av uppföljningen av Finlands ordförandeskap publicerades en lättillgänglig checklista för ordnandet av tillgängliga möten. Med hjälp av checklistan kan olika presidier och FN-möten utnyttja den bästa praxisen om hur personer med funktionsnedsättning och deras rättigheter beaktas i mötesarrangemangen. Många av dessa lösningar är lätta att genomföra och också avgiftsfria, såsom till exempel en rimlig anpassning av längden på inläggen.

Checklistan togs fram i samarbete med Finlands långvariga partner organisationen International Disability Alliance (IDA) och den gavs ut på en utbildning som ordnades av ordföranden för FN:s generalförsamling den 19 april 2023. Nätversionen av checklistan kan läsas på webbplatsen för Finlands ständiga representation vid FN.

Finland har som en av de grundande medlemmarna fortsatt att vara en aktiv medlem i nätverket Global Action on Disability (GLAD) och i dess arbetsgrupper (inkluderande utbildning, hälsa, kön, klimat) samt i direktionen och ledningsgruppen för FN:s partnerskap för rättigheter för personer med funktionsnedsättning (UNPRPD).

Klimatåtgärder, handelspolitik, fred och säkerhet samt bekämpning av korruption är delområden, där Finland utvidgar främjandet av inkludering av personer med funktionsnedsättning.

Finland samman kallade på FN:s klimatmöte COP26 en inofficiell vängrupp som behandlade inkludering av personer med funktionsnedsättning. Finland har på klimatmötet COP27 aktivt främjat inkludering av personer med funktionsnedsättning genom att delta på sidoevenemang som ordnats av ILO, IFAD och IDA.

Finland tog även upp FN:s fredsplan New Agenda for Peace i ett nationellt ställningstagande. Detta omfattade deltagande av personer med funktionsnedsättning och organisationer som representerar dem, allt från förebyggande av konflikter till konfliktlösning och fredsbyggande.

Utrikesministeriet ordnade i juni 2022 tillsammans med ett konsortium av finländska organisationer som arbetar med fredsmedling i Helsingfors den femte nationella dialogkonferensen (NDC). På konferensen ordnades specialsessionen "avlägsnande av hinder för att säkerställa aktivt ledarskap och deltagande av personer med funktionsnedsättning". De inbjudna personerna med funktionsnedsättning deltog också på NDC:s avslutande session som paneldeltagare.

Mål:

Öka medvetenheten om rättigheterna för personer med funktionsnedsättning och integrera dessa rättigheter i utvecklingssamarbetet.

Åtgärder:

99. Aktivt använda de anvisningar och verktyg som tagits fram för integrering av rättigheterna för personer med funktionsnedsättning.

100. Ta hänsyn till rättigheterna för personer med funktionsnedsättning i utrikesministeriets utbildningar om mänskliga rättigheter och humanitära frågor, och funktionsrättsfrågorna integreras bättre bland annat i utbildningar om de horisontella målen och människorättsbaserat förhållningssätt.

101. Fortsätta stödja civilsamhällsorganisationers verksamhet med fokus på ett människorättsbaserat förhållningssätt och de horisontella målen.

102. Fortsätta arbetet med att ta fram anvisningar och verktyg för integration av rättigheterna för personer med funktionsnedsättning inom alla former av utvecklingssamarbete.

Ansvariga: UM

Åtgärd 99: har genomförts

Åtgärd 100: har genomförts

Åtgärd 101: har genomförts

Åtgärd 102: har genomförts

Cirka 70 procent av Finlands funktionsrättsfinansiering i utvecklingssamarbete kanaliseras genom funktionsrättsorganisationer. Under 2022 åtog sig Finland att finansiera Abilis-stiftelsen och funktionsrättspartnerskap under 2022–2025. Program på gräsrotsnivån som genomförs med funktionsrättsorganisationer i partnerländer behandlar centrala teman, såsom rättigheter för kvinnor och flickor med funktionsnedsättning, anskaffning av inkomster och försörjning samt utveckling av färdigheter. Dessutom främjar flera program – i synnerhet Abilis Global Disability Diplomacy on Human Rights – delaktighet av personer med funktionsnedsättning i utvecklingssamarbete, inom humanitärt bistånd och i fredsarbete, och i praktiken involverar de personer med funktionsnedsättning som experter från början till slut.

Statsrådets redogörelse om politiken för de mänskliga rättigheterna blev färdig under hösten 2021. I redogörelsen behandlas rättigheterna för personer med funktionsnedsättning och det föreslås att de fortfarande ska prioriteras i den internationella politiken för de mänskliga rättigheterna. I avsnittet om digitalisering och informationsförmedling betonas ytterligare åtgärder för att förbättra likabehandling och tillgänglighet.

Personer med funktionsnedsättning som människorättsförsvarare samt människorättsförsvarare som försvarar deras rättigheter har beaktats i anvisningarna om stöd till människorättsförsvarare som uppdaterades 2022.

Förankring av ett människorättsbaserat tillvägagångssätt och övergripande mål genomfördes på utrikesministeriet som en del av processen för stöd för utvecklingssamarbetet. När projektet blev färdigt har förankringen genomförts som en del av reformen av kvalitetsgruppen, där man stärkte bedömningen av övergripande mål. Ett människorättsbaserat tillvägagångssätt och övergripande mål ska inkluderas i riskhanteringen. Dessutom färdigställs uppdateringen av riktlinjen för de övergripande målen.

Utrikesministeriet har fortsatt att utveckla sin funktionsrättsmarkör för insamling av exaktare statistiska data om beaktandet av rättigheterna för personer med funktionsnedsättning i allt utvecklingssamarbete. Den uppdaterade markören ska införas 2023.

Beaktandet av personer med funktionsnedsättning har inkluderats systematiskt i kriterierna för ansökan om finansiering för medborgarorganisationernas utvecklingssamarbete.

Checklistan för ordnandet av tillgängliga möten vid FN behandlades ovan i samband med åtgärd 98.

Utbildning har ordnats om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, inkludering av personer med funktionsnedsättning, icke-diskriminering/likabehandling samt funktionsrättsdata. Utvecklingspolitisk utbildning och utbildning om utvecklingssamarbete, som ordnas tre gånger om året, innehåller ett avsnitt om den prioritering som gäller kvinnor och flickor och till vilket resultatområdet som gäller rättigheterna för personer med funktionsnedsättning hör. I ett separat avsnitt behandlas ett människorättsbaserat tillvägagångssätt tillsammans med de övergripande målen. Dessutom ordnas annan utbildning, informationsinslag till exempel på utvecklingspolitiska dagar, som en del av diplomatutbildningen, i Utvecklingsakademien samt behov också på evenemang som ordnas av intressentgrupper och partner som genomför utvecklingssamarbete.

På utrikesministeriet beaktas rättigheterna för personer med funktionsnedsättning som en del av människorättsavsnittet i utbildningen av nya diplomater, inklusive internationell politik för de mänskliga rättigheterna och internationella människorättskyldigheter.

Finland beviljar flera organisationer som främjar rättigheterna för personer med funktionsnedsättning finansiering samt flera andra internationella människorättsorganisationer som beaktar funktionsrättsperspektivet i sin verksamhet finansiering. Finland stöder till exempel Dövas världsförbund med statsunderstöd. Finland stöder den internationella funktionsrättsorganisationen IDA med 2,145 miljoner under 2022–2024 (INGO-stöd).

Utrikesministeriet har fortsatt att stödja medborgarorganisationernas verksamhet. Utrikesministeriet har fastställt minimikrav som gäller ett människorättsbaserat tillvägagångssätt samt beaktandet av övergripande mål för ansökningsomgångar för medborgarorganisationernas utvecklingsarbete. Även beaktandet av rättigheterna för personer med funktionsnedsättning har varit ett bedömningskriterium i omgångar för ansökan om finansiering. Nämnade kriterier har använts i ansökningsomgången för programstöd 2021 för åren 2022–2025 samt i ansökningsomgången för projektstöd 2020 (för 2021–2024) och i ansökningsomgången 2022 (för 2023–2026).

Utrikesministeriet har främjat rättigheterna för personer med funktionsnedsättning genom att finansiera såväl medborgarorganisationernas specialprojekt för att främja rättigheterna för personer med funktionsnedsättning som integration av rättigheterna för personer med funktionsnedsättning i medborgarorganisationernas utvecklingsarbete.

Genom finländska medborgarorganisationers och lokala partners projekt har man stött stärkandet av civilsamhällen och lokala funktionsrättsrörelser samt organisationers påverkansarbete. Genom projekten har man främjat bland annat inkomstmöjligheter och yrkesutbildning för personer med funktionsnedsättning, rättigheter för kvinnor och flickor med funktionsnedsättning, sexuella och reproduktiva hälsotjänster för personer med funktionsnedsättning, inkluderande undervisning och beaktandet av personer med funktionsnedsättning katastrofberedskapsåtgärder. Projekt som fokuserar på rättigheterna för personer med funktionsnedsättning har genomförts med utrikesministeriets stöd i många länder i Asien och Afrika. Utrikesministeriet har även finansierat genom Abilis och Samverkan inom funktionsnedsättning kommunikations-, påverkans- och integrationsarbete för att främja inkludering av personer med funktionsnedsättning i allt utvecklingsarbete.

Mål:

Politiskt och om möjligt också finansiellt stödja projekt som främjar rättigheterna för personer med funktionsnedsättning.

Åtgärd:

103. Fortsätta att ge politiskt och om möjligt också ekonomiskt stöd till FN:s insatser för rättigheterna för personer med funktionsnedsättning.

Ansvariga: UM

Åtgärd 103: har genomförts

Finlands politiska dialog med multilaterala partner Education Cannot Wait (ECW), Global Partnership for Education (GPE), UNICEF och Världsbanken har betonat att det är viktigt att stärka prioritering, genomförande och resultatbaserad styrning av utbildning som inkluderar personer med funktionsnedsättning. I Finlands partnerländer är inkluderande utbildning ett centralt mål för den politiska dialogen i Etiopien, Nepal och Palestina.

Finland stöder funktionsrättsspecifika projekt genom FN:s organisationer bland annat i Irak (UNFPA) och i Syrien (UNDP). Syftet har varit att stärka inkludering av personer med funktionsnedsättning som ett övergripande tema i FN:s projekt som stöds av Finland i Tanzania och Nepal.

Finland är en långvarig stödjare och finansiär av mandatet för FN:s generalsekreterares särskilda representant som behandlar rättigheterna för personer med funktionsnedsättning. Finland fortsatte det ekonomiska stödet av den särskilda representanten också under 2022.

Finland har finansierat FN:s partnerskap för rättigheter för personer med funktionsnedsättning (UNPRPD) från och med 2012. Under 2022 var det totala beloppet två miljoner euro och enligt beräkningar ändras inte beloppet under 2023.

Finland har deltagit aktivt i UNPRPD:s förvaltningsstrukturer (Policy Board, Management Committee) samt i givargruppen. Finland har konsekvent i olika sammanhang lyft fram hur kön och funktionsnedsättningar korsar varandra och särskilt situationen för flickor och kvinnor med funktionsnedsättning. Finland har också kanaliserat genom UNPRPD finansiering till genomförandet av FN:s strategi för inkludering av personer med funktionsnedsättning (UNDIS).

Mål:

Stärka rättigheterna för flickor och kvinnor med funktionsnedsättning i internationellt samarbete.

Åtgärder:

104. Under Finlands ordförandeskap för UN Women 2020 prioritera insatser för att främja rättigheterna för kvinnor och flickor med funktionsnedsättning.

Ansvariga: UM

Åtgärd 104: har genomförts

Finland har främjat beaktandet av ställningen och rättigheterna för kvinnor och flickor med funktionsnedsättning i beredningen av UN Womens strategiska plan, genom att aktivt framhålla rättigheterna för kvinnor och flickor med funktionsnedsättning i styrelsearbetet och i årssamtalen mellan Finland och organisationen.

Mål:

Påverka internationellt för att främja tillgodoseendet av rättigheterna för personer med funktionsnedsättning.

Åtgärd:

105. Fortsätta påverka via FN:s organisationer och den internationella rödakors- och rödahalvmånerörelsen. Finlands prioriteringar är bland annat att genomföra UNDIS och IASC, stärka ställningen för kvinnor och flickor med funktionsnedsättning, utse ansvariga personer för funktionsrättsärenden i organisationerna, finansiera funktionsrättsverksamhet (för särskilda insatser och inkludering) och öka kunnandet.

Ansvariga: UM

Åtgärd 105: har genomförts delvis

I fråga om humanitärt bistånd har Finland systematiskt tagit upp inkludering av personer med funktionsnedsättning i bilaterala och multilaterala diskussioner med FN-partner och rödakors- och rödahalvmånerörelsen. I de bilaterala årtdiskussionerna begärde man under 2022 uttryckligen en separat diskussion om inkludering av personer med funktionsnedsättning. Under 2022 begärdes av en del och under 2023 av alla partner om en

UNDIS-rapport. Inkludering av personer med funktionsnedsättning har också inkluderats i operationsbesöksfrågor (övervakning) för utrikesministeriets tjänstepersoner. Under 2022 beställde utrikesministeriets enhet för humanitärt bistånd en undersökning om WFP:s, UNHCR:s och ICRC:s inkludering av personer med funktionsnedsättning och finansieringen av den. Genomförandet av IASC:s anvisningar framskred inte som önskat och under rapporteringstiden har man inte hittat lämpliga påverkanskanaler för detta. Finland har finansierat för UNHCR en expert i inkludering av personer med funktionsnedsättning (2021–2023) (JPO). Utrikesministeriet har dessutom riktat särskild finansiering till WFP:s fond för inkludering av personer med funktionsnedsättning 2021 och 2023. Medvetenheten om inkludering av personer med funktionsnedsättning i humanitärt bistånd har ökat på utrikesministeriet med olika slags utbildningar och informationsmöten 2022 och 2023, även med sådant som ordnats av UNDIS.

Mål:

Beakta rättigheterna för personer med funktionsnedsättning vid humanitära kriser.

Åtgärder:

106. Finland fortsätter 2020–2023 att satsa på funktionsrättsarbete i samband med humanitära kriser, inklusive pandemier som covid-19. Finland understöder finansiellt FN-organisationers och finländska organisationers humanitära biståndsinsatser och för en aktiv dialog med dem för integration av funktionsrättsperspektivet.

Ansvariga: UM

Åtgärd 106: har genomförts

Utrikesministeriet har sedan 2022 (2022–2025) deltagit i Abilis-stiftelsens komponent i utvecklingssamarbetsprogrammet som stöder resiliens hos personer med funktionsnedsättning och beaktandet av dem som en del av katastrof beredskapsåtgärder. Utrikesministeriet har diskuterat med alla medborgarorganisationer som får humanitär finansiering separat om deras arbete för att främja inkludering av personer med funktionsnedsättning. Ansökningar om finansiering som lämnades in 2023 bedömdes också med tanke på inkludering av personer med funktionsnedsättning. Ett av Finlands teman under ordförandeskapet för Good Humanitarian Donorship 2022 var inkludering av personer med funktionsnedsättning. Finland ordnade även ett möte för olika finansörer som följer

upp inkludering av personer med funktionsnedsättning både på huvudstadsnivån och i Genève 2023. I samband med åtgärd 105 beskrivs andra åtgärder som gäller humanitärt bistånd.

Mål:

Medvetandegöra och främja deltagande bland personer med funktionsnedsättning och funktionsrättsorganisationer avseende internationellt samarbete och i granskningen av den regelbundna rapporten för FN:s funktionsrättskonvention.

Åtgärder:

107. Informera om granskningen av Finlands första regelbundna rapport om genomförandet av FN:s funktionsrättskonvention innan den behandlas i kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning, samt om funktionsrättsorganisationernas möjlighet att tillställa kommittén skriftliga utlåtanden, så kallade parallellrapporter, och delta i kommitténs slutna samrådsmöte.

108. Ordna möjlighet i Helsingfors att följa med behandlingen av Finlands första rapport som direktsändning via FN:s WebTV.

Ansvariga: UM

Åtgärd 107: har inte genomförts

Åtgärd 108: har inte genomförts

Finland lämnade sin första rapport om genomförandet av konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD/C/FIN/1) den 9 augusti 2019. Eftersom rapporten fortfarande väntar på behandling i kommittén, har ovan nämnda åtgärder inte kunnat genomföras. Utrikesministeriet har berättat om rapportens situation på möten för samordningsgruppen för internationell politik för personer med funktionsnedsättning.

Mål:

Öka medvetenheten om rättigheter för personer med funktionsnedsättning inom utvecklingspolitiken.

Åtgärd:

109. Rapportera om tillgodoseendet av rättigheter för personer med funktionsnedsättning i den utvecklingspolitiska resultatrapporten.

Ansvariga: UM

Åtgärd 109: har genomförts

Utvecklingspolitisk resultatrapport, som omfattade 2019–2021, lämnades till riksdagen i november 2022. Rapporten beskrev utvecklingen av den globala situationen för likabehandling och presenterades otaliga resultat av främjandet av rättigheterna för personer med funktionsnedsättning. Bland annat har partnerskap för rättigheter för personer med funktionsnedsättning med stöd av Finland stärkt genomförandet av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning i utvecklingsländer genom att ändra sammanlagt 130 lagar och riktlinjer i enlighet med konventionen.

Finland har också stärkt kompetensen hos funktionsrättsorganisationer i utvecklingsländer och deras möjligheter att främja rättigheter i sina egna länder. I rapporten konstaterades att även om Finland har blivit en globalt betydelsefull aktör som främjar rättigheterna för personer med funktionsnedsättning och tillgänglighet beaktas bättre i Finlands utvecklingssamarbete, har den finansiering som främjar rättigheterna för personer med funktionsnedsättning förblivit låg. I detta avseende finns det fortfarande utrymme för förbättring för Finland.

Mål:

Öka medvetenheten om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som tillhör ursprungsfolken i Norden.

Åtgärd:

110. Ta in rättigheter för samiska personer med funktionsnedsättning som tema för ordförandeskapet i Nordiska funktionshindersrådet 2021. Organiser ett nordiskt seminarium om temat i Enare i augusti 2021.

Ansvariga: SHM i samarbete med THL och VANE

Åtgärd 110: har genomförts

Rättigheterna för personer med funktionsnedsättning som hör till ursprungsfolken var ett av Finlands teman under ordförandeskapet för Nordiska funktionshinderrådet 2021. I augusti 2021 ordnades ett två dagar långt internationellt webbseminarium som behandlade rättigheterna för personer med funktionsnedsättning som hör till ursprungsfolken, särskilt med tanke på social- och hälsovårdstjänster. Evenemanget ordnades i samarbete mellan flera aktörer. Temat stod på funktionshinderrådets agenda också 2022 under Norges ordförandeskap. Under 2022 ordnades ett nordiskt sidoevenemang om temat på mötet för parterna i FN:s funktionsrättskonvention.

4 Funktionsrättsorganisationernas bedömning av genomförandet av handlingsprogrammet

Delegationen för rättigheter för personer med funktionsnedsättning VANE bjöd in VANEs medlemmar och funktionsrättsorganisationer till ett samråd den 4 maj 2023. Funktionsrättsorganisationerna ombads komma med kortfattade inlägg om handlingsprogrammets centrala framsteg i att genomföra rättigheterna för personer med funktionsnedsättning. Å andra sidan önskade man även att organisationerna skulle ge sina synpunkter på de åtgärder som inte hade genomförts eller som hade genomförts delvis. På evenemanget hölls tio inlägg och antalet deltagare uppgick till 17. Dessutom lämnade fyra instanser ett skriftligt utlåtande utan att hålla ett inlägg på evenemanget. Nedan presenteras de teman som togs upp på samrådet.

4.1 Likabehandling och icke-diskriminering

I flera inlägg konstaterades att den partiella reformen av diskrimineringslagen har utgjort ett framsteg för likabehandling av personer med funktionsnedsättning. Särskilt viktigt ansågs utvidgandet av diskrimineringsombudsmannens behörighet och som framsteg ansågs även vara de ändringar som gjordes i regleringen av trakasserier och rimliga anpassningar. Å andra sidan hade organisationerna önskat att försummelse av tillgänglighet skulle ha gjorts till en form av diskriminering. Organisationerna ansåg också att utvecklingen av diskrimineringslagen ska fortsätta. Organisationerna ansåg även att arbetet mot hatretorik ska fortsätta, och likaså arbetet med att ändra attityderna mot människor med funktionsnedsättning i en mer positiv riktning.

4.2 Självständigt liv och boende

Under de senaste åren har man betydligt kunnat minska institutionsboende bland personer med funktionsnedsättning, men fortfarande är boendialternativen för personer med funktionsnedsättning inte tillräckligt mångsidiga. Organisationerna anser att stödet för självständigt boende i eget hem ska öka. I fortsättningen ska man också enligt

organisationerna rikta mer uppmärksamhet till att tjänsterna inte ska utvecklas till att bli institutionsliknande utanför de faktiska institutionerna, och att principen om ett självständigt liv ska påverka planeringen av tjänster på alla nivåer.

Reformen av lagen om funktionshinderservice ansågs i många avseenden vara ett framsteg, men det förekom också kritiska inställningar inför framtiden. I synnerhet ansågs slopandet av åldersbegränsningen vara positivt. Man önskade att personlig budgetering ska vidareutvecklas.

I utlåtandena konstaterades bland annat att ökningen av klienter som behöver personlig assistans vittnar om att allt fler har kunnat få en personlig assistent. Å andra sidan har tillgången till personlig assistans försämrats bland annat på grund av HFD:s negativa avgöranden. Myndigheterna söker aktivt stöd för negativa beslut i domstolen.

I utlåtandena konstaterades även att till exempel i fråga om psykiska störningar identifieras inte alltid behovet av funktionshinderservice, även om lagen möjliggör beviljande av tjänster.

4.3 Rehabilitering och hjälpmedel

I flera inlägg ansågs att uppdateringen av handboken om grunderna för utlämnande av hjälpmedel för medicinsk rehabilitering är ett positivt framsteg. Man var nöjda till exempel med handbokens innehåll om hjälpmedel för könsliv och assistenthundar. Organisationerna oroade sig emellertid över hänvisning och tillgången till rehabilitering. Organisationerna upplever också att bättre funktionsförmåga betonas för mycket i fråga om tillgång till rehabilitering, då bevarande av funktionsförmågan ofta är ett betydande resultat av rehabilitering för människor med funktionsnedsättning och att dess värde in bör underskattas.

4.4 Utbildning

Ändringen av lagen om småbarnspedagogik som stärker barnets rätt till stöd och utvidgandet av stöd på tre nivåer till småbarnspedagogiken är enligt organisationerna ett positivt steg framåt, men organisationerna är betänksamma angående det praktiska genomförandet.

Utvidgandet av läroplikten ansågs också i många inlägg utgöra ett framsteg för personer med funktionsnedsättning. Individuellt stöd, som många barn och unga med funktionsnedsättning behöver i sina studier, genomförs emellertid inte i tillräcklig omfattning. Detta togs upp bland annat i fråga om autistiska barn.

4.5 Sysselsättning och försörjning

Funktionsrättsorganisationerna är fortfarande missnöjda med sysselsättningsituationen för personer med funktionsnedsättning, även om man har gjort insatser för att förbättra situationen under handlingsprogramperioden. Till exempel ansågs inrättandet av Jobbkökanalen Ab som ett framsteg, men dess påverkan är fortfarande oklar. Att den så kallade linjära modellen inte genomfördes var en stor besvikelse för funktionsrättsorganisationer och också för löntagarorganisationer. Samordningen av social trygghet och arbete bör vara mer flexibel. Därmed ska främjande av sysselsättning fortsätta att vara en prioritering.

Även betydelsen av fungerande funktionshindersservice och tolktjänster som möjliggörare av sysselsättning betonades.

Organisationerna påminde också att det är viktigt att lagberedning som gäller sysselsättning av partiellt arbetsföra och personer med funktionsnedsättning genomförs i samarbete med både funktionsrätts- och arbetsmarknadsorganisationer.

4.6 Tillgänglighet

Organisationerna anser att man har gjort framsteg i fråga om digitala tjänsters tillgänglighet. Regionförvaltningsverket i Södra Finland har en viktig roll i tillgänglighetsfrågor. I och med tillgänglighetsdirektivet omfattas nya områden av tillgänglighetskraven, vilket förhoppningsvis med tiden förbättrar tillgången till olika tjänster. Även tillsynen får nya aktörer. Tillgänglighetsproblemen är emellertid vanliga och personer med funktionsnedsättning möter sådana bland annat i studier, i arbetslivet och när det sköter sina vardagsbestyr.

Organisationerna anser också att de uppdateringsbehov som miljöministeriets tillgänglighetsarbetsgrupp (2022–2023) har föreslagit till miljölagstiftningen ska genomföras under den kommande verksamhetsperioden i nära samarbete med intressentgrupper.

4.7 Språkliga rättigheter

Enligt funktionsrättsorganisationerna förverkligas inte de språkliga rättigheterna för personer med funktionsnedsättning på en tillräcklig nivå och det förekommer brister i FPA:s tolktjänster. Justitieministeriet hörde under 2020 teckenspråkiga personers åsikter om situationen för deras eget språk och om möjligheterna att använda teckenspråk. I utredningen Teckenspråksbarometern tog privatpersoner upp exempel på svagt verkställande av språkliga rättigheter i olika livsområden. I synnerhet lyftes fram bristfälligt genomförande av tolktjänster. Många teckenspråkiga upplever att det är svårt att förstå myndighetsspråk.

Under 2021 kartlades rättskränkningar som döva har drabbats av under historien i utredningen Tecknade minnen och under 2022 tillsattes en arbetsgrupp för att diskutera sättet att genomföra en sannings- och försoningsprocess. Redan nu har det identifierats otaliga diskriminerande strukturer också i dagens Finland. Mycket få myndigheter identifierar sitt ansvar att ge information på teckenspråk. Skötsel av myndighetsärenden erbjuds inte direkt på teckenspråk, utan endast tolkning. Regleringen som gäller tolkning är delvis oklar.

Organisationerna påminde också att enligt uppskattningar finns det minst 120 000 personer med nedsatt talfunktion i Finland.

4.8 Funktionsrättsforskning och insamling av information

Under den gångna verksamhetsperioden fick Helsingfors universitet en ordinarie professur i funktionsrättsforskning och universitetet erbjuder en studiehelhet i funktionsrättsforskning. Det bedrivs emellertid fortfarande endast lite funktionsrättsforskning i Finland och finansieringen är slumpartad.

4.9 Bedömning av funktionshinderkonsekvenser

Organisationerna påminde att bedömningar av funktionshinderkonsekvenser fortfarande inte alltid görs som en del av konsekvensbedömningar. Detta har emellertid skrivits in i justitieministeriets lagberedningsanvisningar som gäller alla ministerier, och i alla ministeriers verksamhetsområden finns det frågor som också gäller vardagen för personer med funktionsnedsättning. Funktionsnedsättningar ska ses som något som berör hela statsförvaltningen – inte bara social- och hälsovårdsministeriet.

4.10 Delaktighet

Funktionsrättsorganisationerna ansåg att personer med funktionsnedsättning och organisationer som representerar dem inkluderades under regeringsperioden 2019–2023 i enlighet med artikel 4.3 bättre än tidigare i beslutsfattande som gäller dem. Detta ska fortsätta också under den kommande verksamhetsperioden. Det behövs riktlinjer som sträcker sig längre än enbart enskilda regeringsperioder samt verkligt engagemang av staten. Enligt organisationerna är statsrådets principbeslut om funktionsrättspolitik en lösning på detta.

Handlingsprogrammet innehåller många bra mål och konkreta åtgärder, och ministerierna har getts ansvaret att genomföra dem. Man har emellertid inte engagerat sig tillräckligt i åtgärderna och en del har inte genomförts. Det behövs en långsiktig funktionsrättspolitik, och som stöd för den behövs ett handlingsprogram som är de facto bindande och statsrådets principbeslut om funktionsrättspolitik för att ta fram gemensamma mål och åtgärder. Vid utarbetandet och uppföljningen av genomförandet av principbeslut ska personer med funktionsnedsättning inkluderas genom organisationer som representerar dem.

5 Sammanfattning

I handlingsprogrammet fastställdes målen och totalt 110 åtgärder. För varje åtgärd hade man fastställt en ansvarig instans eller ansvariga instanser. Med dessa åtgärder främjades genomförandet av funktionsrättskonventionen i olika förvaltningsområden under den gångna verksamhetsperioden. I uppföljningsrapporten rapporterar ministerierna om genomförandet av åtgärder. Rapporten innehåller förutom ministeriernas bedömningar även frågor som tagits upp av funktionsrättsorganisationer och som gäller vad man har lyckats med och var man inte ännu har uppnått målen. Tillsammans ger dessa en nödvändig lägesbild över i vilken omfattning de fastställda målen har uppnåtts och åtgärderna genomförts.

Enligt ministeriernas bedömning genomfördes 80 åtgärder. 24 åtgärder genomfördes delvis. Sex åtgärder genomfördes inte. Därmed kan det konstateras att handlingsprogrammets mål och åtgärder har genomförts i många avseenden. I alla avseenden har man emellertid antingen inte alls lyckats genomföra de åtgärder som man kom överens om i början av regeringsperioden eller i den omfattning som de planerades. Genomförandet av handlingsprogrammet påverkades av många företeelser, i synnerhet av globala kriser, coronapandemin och Rysslands anfallskrig mot Ukraina. Reagerandet på dem tvingade myndigheterna i många avseenden att omfördela resurser. Därmed är det tydligt att arbetet för att uppnå målen måste fortsätta.

Funktionsrättsorganisationerna tog upp genom bra sammanfattningar sådana frågor som man har lyckats med. Bland annat har man gjort viktiga framsteg i fråga om inkludering av personer med funktionsnedsättning i beslutsfattande som gäller dem under innevarande period. Samtidigt emellertid, precis som funktionsrättsorganisationerna också betonar, kvarstår det fortfarande mycket att göra, och arbetet för att genomföra FN:s funktionsrättskonvention ska fortsätta.

Denna uppföljningsrapport utgör en bro till nästa mandatperiod för delegationen för rättigheter för personer med funktionsnedsättning (VANE). Under den mandatperiod som börjar under hösten 2023 är det dags att ta fram det tredje nationella åtgärdsprogrammet för FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning för 2023–2027. Det är viktigt att under den nya perioden särskilt beakta rapportens observationer av frågor som inte har kunnat genomföras fullt ut. Dessutom är många mål i handlingsprogrammet sådana att genomförandet av dem kräver kontinuerligt arbete. Också i fortsättningen förutsätts engagerat samarbete mellan olika aktörer, så att man kan främja rättigheterna för personer med funktionsnedsättning.

Internet: stm.fi/sv/publikationer

BESTÄLLNINGAR:
julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi

ISSN PDF 1797-9854
ISBN PDF 978-952-00-9705-9